TUNTURILATU

LAPINKÄVIJÄIN LEHTI ● JULKAISIJA TUNTURILATU RY ● N:o 2/1983

Puheenjohtajan tähdenvälejä

Tunturiladun kankainen jäsenmerkki on vihdoin monien vaiheiden kautta valmis ja saatavana noin viiden markan hintaisena. Toivon sen käytöltään moninaisena auttavan meitä tunturilatulaisia tunnistamaan toisemme yhä sankkenevasta lapinkävijäjoukosta. Toivon sen käytön yleistyvän nopeasti ja saavan meissä tunturilatulaisissa aikaan saman miellyttävän ailahduksen kuin susimerkinkin näkyminen.

Tunturiladun metallimerkin pohjalta on niinikään syntymässä kirjeensulkijatarra, joka on käytettävissä myös kämppien vieraskirjojen tunturilatulaisten tunnusvinjentiksi.

★

Syyskokouksessamme tulee esille Kiisan saunan rakentaminen. Alkuperäinen suunnitelmammehan ei sisältänyt saunaa, mutta palstan käyttökokemukset ovat osoittaneet saunan tarpeellisuuden. Varmasti polttopuidenkin hankinta on ratkaistavissa Kiisallakin järkevällä tavalla.

★

Lapin kämppiemme varauksista kerhoviikoiksi on syntynyt keskustelua. Nytkin toisaalla lehdessämme on ilmoitus varauksista. On ensinnäkin muistettava, että varausviikollakaan ketään ei käännytetä selkoseen, vaan sopu on sijaa antanut. Toisaalta on todettava, että kämppiämme voitaisiin ja pitäisi käyttää nykyistä enemmän, mihin myös kerhovarauksilla olemme pyrkineet. Olemme tämän syksyn kerhoneuvottelussa keskustelleet mahdollisuudesta antaa vuorotellen kukin palstoistamme vuodeksi tai kahdeksi jonkin kerhon tai kerhoparin hoidettavaksi – tietysti kämpistä vastaavan johtokunnan jäsenen ohjaamana – ja näin aktivoisimme kämppien käyttöä ja hoitoa.

★

Tunturilatu-oppaan toimittamista varten on asetettu toimikunta, joka tulee kevätkokoukseemme mennessä saattamaan työnsä valmiiksi. Näin perustiedot järjestöstämme ovat pian saatavilla yhtenäisenä laitoksena.

★

Tunturiladun jäsenmaksujen kannossa on siirrytty pankin tietokonejärjestelmään. Toivomme jäsenmaksut maksettaviksi lähettämällämme pankkikortilla, muuten maksujen jäljittäminen on osoittautunut työlääksi. Eiköhän pienestä siirtomaksusta huolimatta yritetä helpottaa jäsenkirjureiden työtä merkkaamalla kuittiin myös täsmälliset tiedot maksun perusteista – ja maksetaan vasta heti vuodenvaihteen jälkeen. Jäsenmaksusysteemimmehän sisältää loppukeväästä kaksi jäsenmaksukarhua ja kirjallisen ilmoituksen eronneeksikatsomisesta, ellei maksua ole siihen mennessä maksettu.

★

Muina tulevan kauden aikana esille tulevista asioista mainitsisin vielä ehdotuksen vanhan hyvän tunturikasvion uuden painoksen aikaansaamisesta. Kirjaa eivät ole uudemmat opetukset lyöneet laudalta. Saa nähdä, miten siinä onnistumme. Toinen asia on tärkeä. Parin vuoden kuluttua vietämme 40-vuotisjuhlaa Lapissa. Asetamme toimikunnan valmistelemaan asiaa ja toivon tunturilatulaisten ja kerhojen ehdotuksia juhlavuoden ohjelmaksi ja tempauksiksi. Lehtemme edellisessä numerossa ollut ideariihien ehdotusmateriaali voisi olla yhtenä juhlavuoden ja tulevankin vuoden toiminnan ideoinnin lähtökohtana.

★

Kaikille vain hienoa loppusyksyä ja talven hiihtokelejä. Talvesta on luvassa tulla innoittavan aikainen ja ankara, mutta runsasluminen.

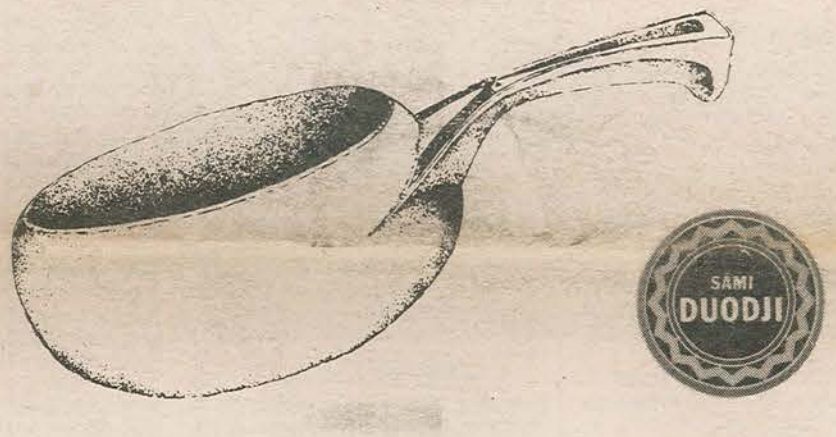
★

Antero Tarvainen

SÁMI DUODJI
Saamelaiskäsityötapahtuma

Tampereella 26–27.11.1983

Tunturikerho Kolbma järjestää Tampereella Saamelaiskäsityötapahtuman. Tämä tapahtuma on ollut aikaisemmin Helsingissä sekä syksyllä -82 Turussa. *Näyttelyn tarkoituksena on tehdä tunnetuksi saamelaiskulttuuria sekä saamelaisten käsityötaitoa.*

Mikä on saamelaiskäsityö?

Saamelaiskäsityö (saamelainen nimitys Sámi Duodji) on saamelaisen käsin tekemä tuote, jota käytetään asusteena, ruoanlaiton, jutamisen, pyynnin ym. yhteydessä tai pelkästään koristeena. Saamelaiskäsityöllä on pitkä perinne. Tämän päivän saamelaiskäsityön perustana onkin se kokemus, jonka saamelaiset ovat sukupolvien kuluessa työssään hankkineet, samoin kuin myös tieto siitä, mikä on yksinkertaista, käytännöllistä ja muodoiltaan sopusuhtainen. Duodji on osa vanhaa elämäntapaa.

Mistä tuntee saamelaiskäsityön?

Se on:
— valmistettu luonnontuotteesta, esim. puusta, sarvesta tai nahasta
— tehty käyttöesineeksi
— muodoiltaan käyttötarkoitustaan vastaava ja runsaasti koristeltu
— tekstiilityöt ovat värikkäitä mutta väriskaala on sointuva

Saamelaiskäsityö on valmistettu perinteisen mallin mukaan, aina luonnon materiaaleista, vaikka uusia työtapoja ja työvälineitä olisikin sovellettu. Malli ja muotoilu vaihtelevat alueittain.

Yhteispohjoismainen merkki – Sámi Duodji – takaa aidon saamelaiskäsityön.

Saamelaiskäsityötapahtuman ohjelma

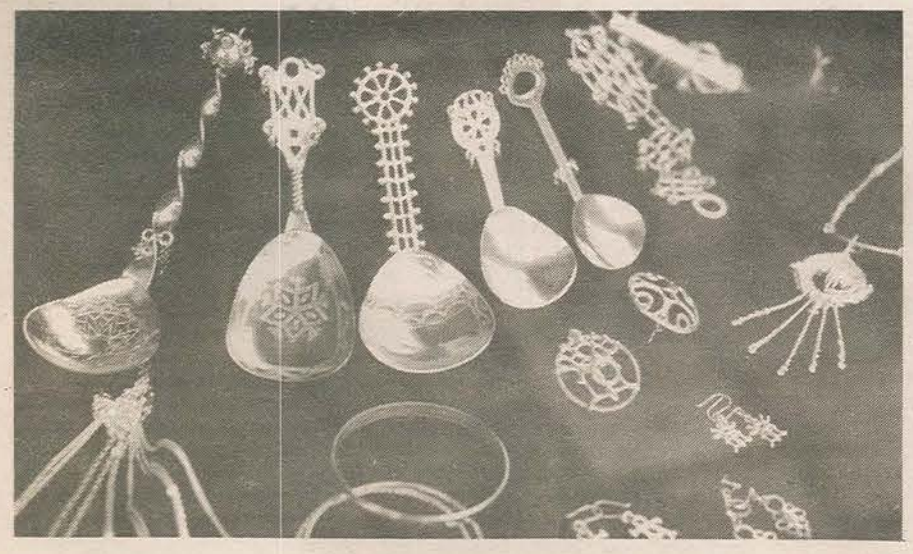
Tapahtuman paikka on Tampereella Sampolassa, osoite Sammonkatu 2. Näyttely on avoinna lauantaina 26.11. klo 11.00–18.00 ja sunnuntaina 27.11. klo 11.00–16.00.
Tapahtuman suojelijaksi on lupautunut Hämeen läänin maaherra Risto Tainio.
Ohjelmassa on molempina päivinä:
— saamelaiskäsitöiden näyttely
— käsityönäytöksiä
— filmiesityksiä
— luentoja saamelaiskulttuurista
— pukunäyttely
— kirjanäyttely
— käsityö- ja kirjamyynti
— arpajaiset

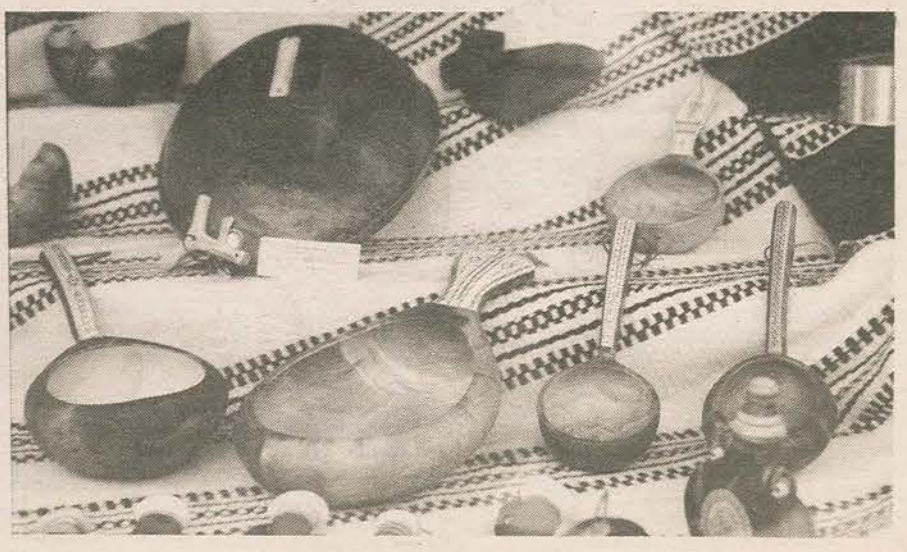
Kahvio on avoinna yleisölle.
Tapahtumaa tukevat:
Tampereen kaupunki
Lapin Sivistysseura ry.
Sapmelas Duodjarad ry.

Tervetuloa! Tunturikerho KOLBMA

Lisätietoja näyttelystä antavat:
Terttu Civill puh. iltaisin 931-110077
Kalervo Kolehmainen puh. iltaisin 931-170800

Kuvat Matti Rekola

TUNTURIKERHOJEN KUULUMISIA .....

TUNTURI-LATU r.y.

● **JOHTOKUNTA**

puheenjohtaja
Antero Tarvainen, puh. 90/ 898791
varapuheenjohtaja
Yrjö Suuniittu
jäsenet: Pertti Holopainen, Pekka Huttunen, Hemmo Kivilaakso, Uolevi Mättö, Alpo Mäntynen, Raimo Niklander, Anja Pere
Siht. Anja Huhtala, Laajakoskentie, 48720 KYMI, puh. t. 952/63 100, k. 81 354
rahastonhoitaja: Anneli Peltonen Koroistentie 11 B 25 00280 Helsinki 28 puh. 90/410771 (iltaisin)
jäsenkortistonhoitaja: Eva Jägerskiöld Mannerheimintie 44 A 16 00260 Helsinki 26, puh. 90/442917
kuva-arkistonhoitaja: Erkki J. Tolvanen, Tapolanrinne 10 01760 Vantaa 76 puh. 90/897656
postilähetykset ja juoksevat raha-asiat hoitaa: Elvi Zweygberg, Suomen Ladun toimisto Fabianinkatu 7 00130 Helsinki 13 puh. 90/170101
TL:n tilit: postisiirtotili 135 33-1, SYP Katajanokka 206621-20620

● **JÄSENLEHTI**

Tunturilatu, vastaava toimittaja Antero Tarvainen
Toimitussihteeri: Anja Pere Nuijatie 5 B 21 01650 Vantaa 65 puh. 90/ 845 581 (iltaisin)

● **KIINTEISTÖT**

Susikyrö – Enontekiö
Susi-Talas – Inari
Susi-Kiisa – Utsjoki
Kärrikaltio – Inkoo (Kavtsin hallinnassa)
Rakennuspäällikkö Pekka Huttunen Joukontie 27 76150 Pieksämäki 15 puh. 958/11 247

● **SUSIVALIOKUNTA**

puheenjohtaja Raimo Niklander, jäsenet: Reino Kärkkäinen, Anja Huhtala, Kauno Laine, Väinö Martikainen. Sihteeri: Sirkka Seliste.

● **TUNTURIKERHOT**

KUOKTE (2) Hyvinkää
puheenjohtaja Jussi Valtanen, sihteeri Anja Pajunen Erkylänkatu 21 05820 Hyvinkää 2 puh. 914-28901
KOLBMA (3) Tampere
puheenjohtaja Matti Rekola, sihteeri Raili Pöllänen, puh. k. 931-652 822
NJELLÄ (4) Pieksämäki – Mikkeli
puheenjohtaja Pekka Huttunen, sihteeri Eila Hämäläinen Nuijamiestenkatu 22 B 12 50100 Mikkeli 10 puh. 955-367 552.
VIHTTA (5) Vaasa
puheenjohtaja Lasse Bäckman, sihteeri Pirkko Westergård Kasarminkatu 21 A 65100 Vaasa 10 puh. 961-118 058.
KUHTTA (6) Helsinki – Vartiokylä
puheenjohtaja Jyrki Aarnio, sihteeri Kaarina Hakkarainen Kastelholmantie 1 00900 Helsinki 90 puh. 90-339 147
SIETSA (7) Iisalmi
Puheenjohtaja Pentti Vainio, Rinteentie 6 B 74130 Iisalmi 3, sihteeri Anja Snellman Ilvolankatu 19 A 74100 Iisalmi.
KAVTSI (8) Helsinki
puheenjohtaja Antero Rouvinen, sihteeri Anja Rönnberg, Osuuskunnantie 36 A 00660 Helsinki 66, puh. 90-744 154
OUTSI (9) Jyväskylä
puheenjohtaja Pekka Kolari, sihteeri Ritvis Loimio, Puistotori 6 A 16 40100 Jyväskylä 10
LOGI (10) Turku
puheenjohtaja Hemmo Kivilaakso, sihteeri Tapani Paavola Pl 603, 20101 Turku 10 puh. 921-366 735

Kuulumisia Kolbmalta

Kuluvana kautena on Kolbmalla ollut tavallista enemmän kerhon nimissä tehtyjä, johdettuja vaelluksia. Ennen on järjestetty yksi vaellus tai parhaimmassa tapauksessa kaksi vaellusta vuoden aikana, joskus ei senkään vertaa. Nyt on saatu aikaiseksi kaksi talvivaellusta ja kaksi kesävaellusta.

Toinen hiihtovaelluksista suuntautui taas Ruotsiin, Karoliinien paleltumatuntureille Jämtlantiin. Kuusi miestä oli vetämässä ahkioita tavanomaisen tuimissa lumimyrskyissä sekä hiostavan helteisissä auringon paisteissa. Yöpymiset tapahtuivat teltoissa, lumiluolissa ja puoli-igloossa. Tämä puoli-igloo on sellainen patentti, että muidenkin igloon rakentajien olisi hyvä ottaa se huomioon silloin, kun igloosta näyttää tulevan kirkon torni.

Ensin rakennetaan tavanomaiseen tapaan kiertäen ja kallistuen nousevaa igloon seinää. Siinä vaiheessa, kun ei ole tarpeeksi pitkiä miehiä ja seinä on vielä seinä, eikä katto, on homma parasta keskeyttää. Tällainen igloo katetaan sitten Iglun ulkoteltalla. Teltta levitetään aukon päälle ja kiilat isketään seinään. Teltta kiristetään ja kohotetaan suksisauvoilla, jotka teipataan yhteen. Lopuksi koko rakennelma rapataan tuulen puolelta tiiviiksi.

Yhtenä aurinkoisena päivänä karoliinit yrittivät nousua alppimaisen Sylarna-tunturin huipulle. Muutamaa kymmentä metriä vaille jäi nousu, kun luminen harjanne kävi arveluttavan kapeaksi, eikä lumikaan näyttänyt siinä kovin tiiviiltä. Yhtenä myrskyisenä päivänä taas ikävystyttiin teltoissa loikomiseen. Silloin päätettiin tehdä jotakin repäisevää ja lähdettiin 4 km:n päässä olevalle tunturiasemalle kahville. Ajateltiin, että tehdään melkoinen vaikutus, kun tullaan noin vain lumimyrskystä tupaan, juodaan kahvit ja painutaan taas myrskyn sekaan näkymättömiin. Ei ollut vaikutusta. Karoliineja ei huomattu, puhumattakaan, että joku olisi pyörtynyt. Kahviakaan ei saatu, mutta saatiinpa jutunaihetta.

Toinen hiihtovaelluksista hiihdettiin Susi-Kiisan ja Susikyrön välillä, mukana neljä vaeltajaa. Kiisalta kun lähdettiin, niin tarkoitus oli ehtiä Kuivin kämpälle yöksi. Huonoista olosuhteista johtuen matka ei edistynyt, joten oli yövyttävä lumikuopassa Kuivin rinteellä. Hiihto-olosuhteet olivat huonot ja siksi jouduttiin etsimään kelkan uria ja pyrkimään Angelin tielle. Tien varressa oleva Tsiuttavaaran kämppä oli hämmästyttävän siisti ollakseen tienvarren autiotupa.

Kelit paranivat Vaskolompolon jälkeen ja loppumatkassa hanget olivat rautaa ja aurinko timanttia. Korsatuvan, Vietkapuoldsan ja Pienen Kuolajärven kämppien kautta hiihdettiin Susikyröön, missä rantasauna ja ylälaverin sauna irroitti vielä ne hikitipat, jotka eivät matkalle jääneet.

Kesällä järjestettiin muistovaellus Haltille. Oli kulunut tasan 50 vuotta siitä, kun Kaarina Karin johdolla ensimmäiset retkeilijät kävivät Haltilla ja jättivät vieraskirjan rajapyykille n:o 304. "Kaarinoita" oli nyt matkassa kolme: Raili, Maija ja Sulo, Railin toimiessa vaelluksen vetäjänä.

Tällä muistovaelluksella jokainen kantoi varusteensa itse. 50 vuotta sitten varusteita kuljetettiin porolla, hevosella ja työntörattailla. Vaelluksen aikana heräsi ihailu näitä uranuurtajia ja polun aukaisijoita kohtaan. Sitkeästi he ovat senaikaisilla puutteellisilla tiedoilla ja vaatimattomilla sekä painavilla varusteilla vaeltaneet. Samoin heräsi kaipuu kokea 50 vuoden takainen tunnelma koskemattomassa ja rauhallisessa tunturimaassa. Antoisan vaelluksen raivostuttavimmat kokemukset olivat kämppien saastaisuus, lentokoneitten jatkuva pörinä erämaassa ja tienvarren markkinatunnelma. 50 vuoden aikana Haltin vieraskirjoihin on kertynyt lähes 20 000 nimeä.

Kevään hiihtovaelluksella karoliinien "paleltumistuntureilla", suorittivat Kolbman "karoliinit" lumimyrskyn suojaamina yllätyshyökkäyksen tunturiasemalle Jämtlannissa ...

Toinen kesäretki suuntautui Ruotsin korkeimmalle tunturille Kebnekaiselle. Matkat suoritettiin edullisesti tilausajobussilla ja perillä retkeiltiin pienryhmissä. Matkaan osallistui 26 henkeä ja näistä 24 nousi Kebnekaisen huipulle. Kahdeksan päivän aikana ryhmät vaelsivat 100–200 km. Useimmat tekivät lenkin Kebnekaisen tunturialueella palaten lähtöpaikkaan Nikkaluoktaan. Eräät taas vaelsivat Kebnekaisen kautta Abiskoon ja täältä junalla Kiirunaan, josta taas mukaan yhteiseen paluukuljetukseen. Vaellussäät olivat mahtavat. Kuusi ensimmäistä päivää olivat upeita, lämpimiä ja aurinkoisia. Kaksi viimeistä päivää taas satoi rankasti.

Kaikki, jotka Kebnekaisen huipulle nousivat, tekivät sen aurinkoisina päivinä. Jotkut osasivat olla huipulla silloin, kun seudun ainoa pilvi oli takertunut siihen. 15 nousijaa oli Toppstugalla nauttimassa suklaakakkua Saivaren 20-v. juhlavaelluksen ja Kebenekaisen ensinousun 100-v. muiston kunniaksi. Sillä aikaa kun muut suorittivat loppunousun huipulle, nukkui 9-vuotias Riina Toppstugalla, osoittaen näin, ettei huipulle nousu ole tärkeää, vaan retkellä pitää voida ottaa rennosti.

Sateisina päivinä taas huomattiin kuinka valtavasti tuntureille mahtuu vettä. Jo muutaman tunnin sateen jälkeen purot tulvivat ja kohisivat koskina rinteillä. Vedet virtasivat polkuja pitkin, kuopat ja kivien kolot olivat vettä täynnä. Monin paikoin vettä suihkusi maan alta pitkänä kaarena. Suuremmissa joissa vesi nousi kymmeniä senttejä muutamassa tunnissa. Yhdellä ryhmällä oli vaikeuksia kohisevan joen ylityksessä, joka tehtiin viime tingassa. Noin tuntia myöhemmin joki ärjyi harmaana, liejuisena massana, jossa kahlaaminen olisi ollut hengenvaarallista.

Nämä kuulumiset menivät nyt vaelluksista kertomiseksi, mutta on toki sitä muutakin saatu aikaiseksi. Tulevaisuudessa on kaksi suurta projektia, toinen toteutuu marraskuussa -83 ja toinen syyskuussa -84. Ensimmäisestä, Saamelaiskäsityötapahtumasta, on tarkempi selostus toisaalla tässä lehdessä ja toisesta taas ei kerrota vielä mitään. Siitä lähetetään ilmoittautuneille tarkemmat tiedot vasta kaksi viikkoa ennen tilaisuuden alkua.

Näin on kirjoitettu viimeiset kuulumiset. Saivarelta, toivottavasti ei Kolbmalta. Saivare alkaa kyllästyä omiin juttuihinsa ja vetäytyy eläkkeelle, vapaaksi vaeltajaksi.

Saivare

VIHTTA

Terveiset Vihttalta Vaasasta

Pirkko huokaili lehden kevätnumerossa, että "tulisipa lunta". No, tulihan sitä vihdoin tammikuun puolivälissä, joten päästiin Pohjanmaallakin suksille. Aloitimme sunnuntaiset hiihtoretket ensin lähimaastoon Pilvilammelle ja Öjbergetille. Vaihtelua kuitenkin halutaan välillä, ja niinpä päätimme hiihtää Botnia-ladun Vöyriltä Vaasaan 45 km. Yksitoistahenkinen joukko lähti sunnuntaiaamuna klo 8 bussilla Vöyrille. Pakkasta oli toistakymmentä astetta, mutta aurinko paistoi kirkkaalta taivaalta ja keli oli mainio. Latu oli melko huono, koska varsinainen Botnia-hiihto oli vasta viikon kuluttua, mutta tyytyväisinä saavuimme kuitenkin Vaasaan.

Mikä saakaan ihmiset sunnuntaiaamuna pomppaamaan sängystä ennen viittä ja lähtemään liikkeelle ennen kuutta. Tietysti tuo maaginen sana HIIHTO. 6.3.83 osallistuvat vihttalaiset valtakunnalliseen laturetkeen Suomenselän taival tarkoituksena hiihtää Soinista Ähtäriin. Bussilla ajoimme Soiniin, josta lähtö tapahtui. Olimme hyvissä ajoin perillä. Lähdön piti tapahtua kello 9. Asiaankuuluvat toimenpiteet kuten voitelut, ilmoittautumiset ja "muut huollot" suoritettiin ja oltiin valmiina jo 1/2 9 aikaan. Latu oli erittäin hyvä ja jälleen aurinko paistoi kirkkaalta taivaalta. Voiko enää parempaa ollakaan! Maisemat olivat kauniit ja mäkiäkin sai lasketella, vaikka nousuakin riitti. Me hiihdimme reput selässä, mikä osoittaui turhaksi, koska huoltopisteissä oli myytävänä mehua, voileipiä ym. hyvää.

Tästä pieni miinus kilpailujen järjestäjille. Esitteessä olisi voitu mainita ruokapuoli tarkemmin, jotta olisi voinut hiihtää ilman reppua.

Nyt emännäniltä jäi suuri osa leivistä myymättä, kun useimmilla oli runsaasti omia eväitä mukana. Reputta hiihto olisi ollut hieman helpompaa tuolla 50 km matkalla. Mutta eipä valiteta. Kokonaisuutena päivä oli erittäin onnistunut ja lopun kruunasi vielä sauna ja uiminen hotelli Mesikämmenessä.

Maasto Soinista Ähtäriin soveltuisi hyvin patikkareitiksi kauniine harju- ja järvimaisemineen. Puolivälissä on Metsähallituksen kämppä, joka sopisi hyvin yöpymispaikaksi. Ajatus jäi kytemään, ehkäpä se vielä joskus toteutuu.

Hiihtokauden päätteeksi kuuluu jokavuotinen Lapin vaellus. Päätettiin tänäkin vuonna lähteä Haltin maastoon. Kuuden hengen joukossa lähdimme matkaan viikkoa ennen vappua. Ajankohta ei ehkä ollut paras mahdollinen, koska monet muutkin olivat valinneet saman viikon. Tunturissahan on kyllä tilaa, mutta majoitus tahtoi käydä toisin paikoin erittäin ahtaaksi. Hyvällä sovulla kuitenkin aina selvittiin. Vaelluksemme alkoi lauantaina n. klo 15 Kilpisjärven matkailuhotellin läheltä. Sää ei näyttänyt suosivan meitä aluksi lainkaan, kun heti alkumatkasta alkoi sataa vettä. Mutta vastuksiahan pitää olla. Anneli meille lähtiessä soitteli, että toivottavasti tulee paljon vastuksia, jotta osaatte nauttia matkasta. Niinhän se on! Saavuimme Kuonjarjohkan autiotuvalle illalla yhdentoistamaissa märkinä ja väsyneinä. Maasto oli koko matkan nousuvoittoista, ensikertalaiselle ahkio tuntui painavalta sohjoisessa maastossa. Tuntui, ettei perille päästä koskaan. Juuri, kun kaikki alkoi tuntua toivottomalta, näyttäytyi kuu pilven raosta. On se kumma, miten tämä antoi meille ikäänkuin uusia voimia. Kämpälle päästyämme totesimme sen täydeksi. Mahduimme kuitenkin laverin reunalle istumaan. Siinähän yö kului. Esakin, ensikertalainen, sai istua koko yön nurinpäin käännetyn pöydän päällä. Aamulla laskimme, että meitä oli yöpynyt kuuden hengen kämpässä 24 henkeä. Hyvin kuitenkin mahduttiin, vaikka ei toki nukkumisesta voi puhua. Aamulla aurinko paistoi siniseltä taivaalta, ja väsymys oli kuin poispyyhkäisty. Viikon aikana oli monenlaista säätä, tyyntä ja myrskyä, mutta Haltin huipulle päästiin ja nimet saatiin kirjaan.

Päätimme tehdä kesällä toisen vaelluksen samoihin maisemiin. Heinäkuun puolivälissä lähdimme matkaan. Ilmat eivät meitä kuitenkaan suosineet. On se outoa, kun kesällä voi olla paljon kylmempi kuin talvella. Talvella tarkeni räiskäleetkin paistaa ulkona, mutta kesällä se piti tehdä sisällä. Haltin muori oli meille kuitenkin suosiollinen ja päästi meidät huipulle. Eipä olisi talvella uskonut, mikä kivikasa Halti on. Sitä joskus väsyneenä ajattelee, että mikähän tännekin vetää. Talvella pelottaa jyrkät, jäiset laskut ja kesällä jokien ylitykset ja räkkä. Mutta silti kotiin palattua jo on suunnittelemassa uutta retkeä, ja haikeana palauttelee mieleensä edellistä.

Ovathan vihttalaiset muutakin tehneet kuin hiihtäneet ja patikoineet. On opeteltu suunnistusta sekä kerhoilloissa että myös ulkona maastossa. On saatu myös kolme uutta retkenohjaajaa ja yksi eräopas.

Heinäkuussa joukko vihttalaisia teki pyöräretken Itä-Suomeen. Pyöräiltiin Varkaudesta Lappeenrantaan. Maisemat olivat kauniit ja ilmat mitä parhaat ja kuntoakin tuntui olevan riittävästi.

On myös oltu polkutalkoissa. Eräälle kerhomme jäsenelle kunnostettiin huvilapolkua syntymäpäivälahjaksi.

Tätä kirjoittaessani on mieli jo jälleen Lapissa. Olemme lähdössä ensi viikolla ruskamatkalle Saariselän maastoon. Saattaa olla, ettei ruskaa enää ole, mutta tunturit pysyvät paikoillaan, niitä ei väsy ihailemaan. Susiaisetkin ovat odotettavissa, tällä kertaa etelässä. Mielessä väikkyy, jospa joskus minäkin sudeksi pääsisin.

Susiaisissa tavataan!
Syksyisin terveisin

Seija

Sietsan kuulumisia

Paljon on tapahtunut sitten viime kevään. Tunnusteleva kokemuksia etsinyt vuosi henkiinherättämisen jälkeen on pian takana. Sietsan toiminta alkaa hiljalleen löytää omat uransa.

Tätä lehteä luettaessa ovat toivottavasti hiihtokelit jo ovella ainakin kotoisessa Ylä-Savossa. Muistoissa on kuitenkin vielä hyvä palata viime

talvisille lumille. Soseiset hiihtokelit vapun alla tulivat tutuiksi useille kerholaisillemme niin Muotkalla kuin Saariselällä. Varsinkin Saariselälle suunnattu telttavaellus saa monet mukavat muistot mieleen. Vesihiihto Muorravaarakkajoessa oli yksi vaelluksen kohokohtia. Niin mentiin joesta ylitse pohjia myöten, että vesi napaa huuhteli ja suksissa oli mahtava pito.

Toukokuun 25. päivänä kokoonnuimme kerhoiltaan kuopiolaisten vieraaksi. Parikymmentä sietsalaista sai nähdä ja kuulla Koivulehdon Heikin antoisan kertomuksen susipesille suunnatusta kierroksesta. Monelle kerholaiselle se oli ensitutustuminen Lapin tukikohtiimme näin kuvien välityksellä. Ja syttyjä saatiin niin...

Leiripäivillä olimme mukana lähes koko sietsalaisten katras. Yhteiskuljetus latualueen yhdistysten kanssa onnistui hienosti ja kaikilla oli niin mukavaa. Iisalmen sietsalaiset katselivat raisiolaisten aikaansaannoksia erilaisella mielenkiinnolla. Olivathan muistissa omat Iisalmen leiripäivät, joiden järjestelyissä meillä oli ollut merkittävä osa. Valitettavasti viikonvaihde kaikkine ohjelmineen meni taas niin nopeasti, mutta Saarijärvellä leiripäiväillään taas joukolla.

Tuskin ennätimme Naantalista kotipuoleen, kun ryhmä sietsalaisia pakkasi rinkkansa ja suuntasi matkansa Ruotsiin Sarekin takamaille. Kaksi viikkoinen patikointi läpi Padjelantan kansallispuiston jäi pysyvästi mieliimme. Suomalaisia vaeltajia ei noissa maisemissa paljoa tapaa, mutta tulihan siellä sentään yksi nokialaisten kuluttaja vastaan. Niinikosken Eero Kolbmasta etsiskeli kasviharvinaisuuksia kameroineen. Terveiset Eerolle. Akkatunturille nousu kruunasi vaelluksen. 2015 metriseltä laelta avautui iki-ihanat maisemat. Vanhastaan tuttu Sarek näkyi kutsuvana...

Syyskuun alussa lähdimme suurella joukolla Lapin kairoille. Osa kerholaisista vaelteli Muotkalla ja Lemmenjoella, mutta peräti neljäntoista hengen porukalla patikoimme Utsjoelta Karigasniemeen. Saimme nähdä todella kauniin ruskan. Väriloisto Nuvvusjoen varsilla oli uskomaton. Löylyjä Susi-Kiisan telttasaunassa ja raikasta pulahtamista Kiisajärveen muistellaan varmasti monta kertaa talven mittaan.

Kotiin palattuamme koimme harvinaislaatuisen tapahtuman. Koko porukkamme sairastui aitoon etelänmatkan tyyliin kunnon vatsatautiin. Syyt on selvitetty hyvässä järjestyksessä ja nyt voimme jo hymyillä. Kannattaa kuitenkin katsoa Lapissakin mitä suuhunsa pistää.

Noihin ankeisiin tunnelmiin kiiri vielä tieto Kiilopään tulipalosta. Toivottavasti latuväki jaksaa puhaltaa Kiilopään tuhkasta entistä ehomman tukikohdan Lapin matkalaisille.

Lokakuun alussa kokoonnuimme Iisalmeen taas joukolla muistelemaan menneitä ja suunnittelemaan tulevia, mutta sehän on jo uutta tarinaa.

PENA

Kavtsin kuulumisia

Vilkkaanlaisesti toimien me kavtsilaisetkin selviydyimme menneestä vuosikymmenen kuumimmasta kesästä. Sen kynnyksellä tutustuimme mm. viime talvipäivien paikan Västankvarnin luontoon ja historiaan asiansa tuntevan paikkakuntalaisen opastamina. Leiripäivien rientoihin otimme osaa lähes 30 hengen voimin. Kesän kuluessa opettelimme anorakin tuohipampuloiden tekoa, tutustuimme luonnosta saatavaan muonaan valmistamalla jäkälälekuja jne, muutamia tapahtumia mainitakseni. Kerhon ohjelmassa oli myös viikottaiset pyöräretket.

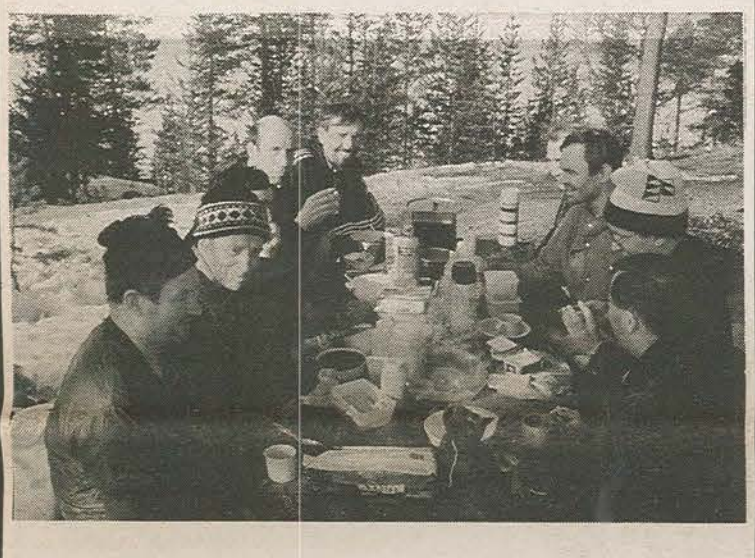
Mitäpä olisi Kärrikaltio ilman kavtsilaisia ja päinvastoin. Kiitettävästi on väellämme riittänyt talkoointoa. Kärrin toimikunnan johdolla ovat maalarien sudit heiluneet sisällä ja ulkona, lattioiden rakoihin on pantu "kittiä kans", muurarien kauhat ovat roiskineet ja lastat siloitelleet ja niinpä kämppämme rupeaakin näyttämään jo varsin viihtyisältä. Kerhoillat ovat myöskin pyörähtäneet käyntiin erilaisten Lappiin ja retkeilyyn liittyvien aiheiden parissa.

KL

Täydennyksenä edelliseen TL 1/1983 lehteen Kavtsin historiikkia koskevaan kirjoitukseen.

Valokuvat ovat peräisin Kavtsin valokuva-arkistosta. Kuvan, jonka otsakkeena oli Kärrit Kärrissä on Inga Bergman kuvannut 31.12.1975 Kärrissä.

"Yhdeksän veljeksen" vaellus

Lauantaina 23.4.-83 tuli melkoista säpinää Susikyrön kämppään. Yhdeksän raavasta miestä työntyi kämpän ovesta sisään... He olivat lähteneet viikkoa aiemmin Karigasniemen tieltä etelään Muotkatuntureiden ylitse. Kelit olivat vaihdelleet "vesisateesta – lumituiskuun" ja hankikanto oli ollut olematonta. Mutta niin vain kolbmalaiset, vahvistettuna pirkkalaisilla ja hämeenlinnalaisilla tulivat perille Susikyröön. Vieläpä sangen hyvissä voimissa.

Ennen nukkumaanmenoa keräntyivät "veljekset" kämpän pitkän pöydän ääreen. Siinä muisteltiin retken vaiheita ja monet puheet pidettiin... liikuttiin tunnelmissa, joista meillä maallikoilla oli vain aavistus.

... Sinä yönä nukkui Susikyrön lavereilla ja lattialla "480 kynttä", väittivät tarkkalaskuisimmat.

Seuraavana aamuna olisi vaellusporukan luullut nukkuvan pitkäänkin. Mitä vielä! Aamulla vei retken vetäjä Yrjö Suuniittu porukkansa "ulos syömään"". Puoleenpäivään mennessä oli kämpän puuvaraston puut sahattu ja pilkottu. Saunan savupiippu nuohottu. Noin vain veljesten luppopäivää viettäessä! Kuvassamme kenttäaamiainen Susikyrön kämpän pihapiirissä.

susi 1169

Vaellusten ohjelmista

Useimmat vaellukset tapahtuvat siten, että edetään asetettuun tavoitteeseen ja ollaan tyytyväisiä. Näin tietysti pitää ollakin, mutta pienet lisätehtävät vaelluksella tekevät siitä huomattavasti antoisamman.

Käytäntö on osoittanut, että kun vaellus tehdään jotakin "teemaa" seuraten, säilyy osanottajien vaellushenki parempana koko vaelluksen ajan. Varsinkin jos teemana on jokin käytännön erätaitoihin liittyvä asia, on oppiminenkin tehokkaampaa tällä kuulee, näkee, puhuu, tekee -systeemillä. Erittäin hyviksi ovat osoittautuneet kokemukset myöskin siitä, että vaeltajat päivittäin ratkaisevat jonkin tehtävän. Se voi olla esim. jokin tilapäisvarusteen teko tai Lappia, retkeilyä, luontoa tms. koskeva tehtävä.

Suurempien vaellusporukoiden kyseessä ollen ruokailuryhmät olisivat sopivia työryhmiä ratkomaan näitä pikkutehtäviä, eikä pieni kilpailuhenkikään ole pahitteeksi ryhmien välillä, koska sellainen syntyy usein luonnostaan. Jos kunkin päivän tehtävä annetaan aamulla, niin illalla voi iltatoimien aikana viettää hetken tehtävän ratkaisun parissa.

Tehtävät voisivat myös sivuta osanottajien harrastuksia, jotka vaelluksen ohjelmaan otettuina lisäisivät sen antia huomattavasti. Tällaiset ohjelmalliset vaellukset sopivat hyvin esim. tunturikerhojen toteutettaviksi ja tuovat uutta ilmettä kerhojen retkiin.

Edellä esitetty ei tarkoita, että vaellukset muodostuisivat kilpailutyyppisiksi, vaan nämä "välipalat" lisäävät varmasti ryhmän yhteishenkeä ja retken antia.

Kösä

Kiilopään eräkeskus tuhoutui tulipalossa

Raivaustyöt paikalla aloitettiin heti palon jälkeen... Kuva S Ha.

Kiilopään eräkeskuksen maan päällinen osa tuhoutui täysin aamupuolella 12.9.1983 alkaneessa tulipalossa. Palon irtipääsyn syytä ei vielä tarkalleen tiedetä. Raivaustyöt paikalla aloitettiin välittömästi.

Eräkeskuksen toiminta tapahtuu tällä hetkellä tilapäisratkaisuin. "Vanhan rakennuksen" tuvanpuolella on ruokasali.

"Modulikeittiö" on pystytetty palaneen rakennuksen taakse. Miesten sauna toimii entisen päärakennuksen kellariosassa... Vakuutukset vastasivat vahinkoja ja jälleenrakennus on aloitettu entisten piirustusten pohjalta.

Ei niin paljon huonoa, ettei jotain hyvääkin — sanotaan. Entisessä päärakennuksessa ilmenneitä muutamia rakenteellisia ja toiminnallisia puutteita parannellaan. Kunhan kevät koittaa, tulee Kiilopään eräkeskus taas palvelemaan meitä entistä ehompana.

TOIMITUS

Jo vain on mahtavan näköinen "Nammalan Seita".
Josko luonnossa yhtä mahtava kuin kuvassa? Sopii käydä katsomassa. Susikyröön on ensin mentävä. Vuontisjärven ylitse ja Röyninkurua ylös. "Hotell" Montel'in luona käännytään vasemmalle... Viittapolkua etelään kilometrin verran niin tulet Nammalan kämpälle. Sieltä Nammalakurua alas lounaaseen viitisen sataa metriä ja muutaman kymmenen metriä keinosta sivuun oikealla seisoo "Nammalan Seita". Kuten on seissyt ties kuinka kauan...

Käy katsomassa — hämmästyt. Mainittakoon "Seidasta" vielä, että sensuojeluksessa ja taikapiirissä pidettiin keväällä -83 sangen juhlallinen ja merkittävä uusien Lapinkävijöiden vihkimystilaisuus.

Pauli Hakulinen

Tunturiladun talvipäivät

pidetään 3.–5.2.84 Login järjestäminä Leijankorven Koirasaaressa n. 45 km Turusta. Käytössä ovat Leijan ja Koirasaaren metsäkämpät, joissa on mahdollisuus plussan puolella olevaan sisämajoitukseen.
Osallistumismaksu 20 mk suoritetaan ilmoittautumisen yhteydessä paikan päällä.
Ennakkoilmoittautuminen 27.1.84 mennessä puhelimella, Paula Jukala 921-354 646, Kalevi Kanerva 921-21 571 iltaisin, Antti Nikula 921-707 265, Hemmo Kivilaakso 921-517 243.
Ennakkoilmoittautumisen yhteydessä on ilmoitettava:
– osallistuuko vaelluskilpailuun,
– tarvitseeko telttapaikan,
– haluaako kämppämajoitukseen,
– tarvitseeko autopaikan,
– haluaako Login telttamajoitukseen.
Varusteet:
– majoituksen mukaan,
– omat eväät, keitto ja ruokailuvälineet,
– sukset, kompassi, otsalamppu, puukko ja tulitikut.

Seuraava Tunturilatu-lehti ilmestyy maaliskuun lopussa. Aineisto pyydetään lähettämään Suomen Ladun toimistoon Tunturiladulle osoitettuna. Osoite on Fabianink. 7.00130 Helsinki 10.

Lappia runoina Finlandia-talolla

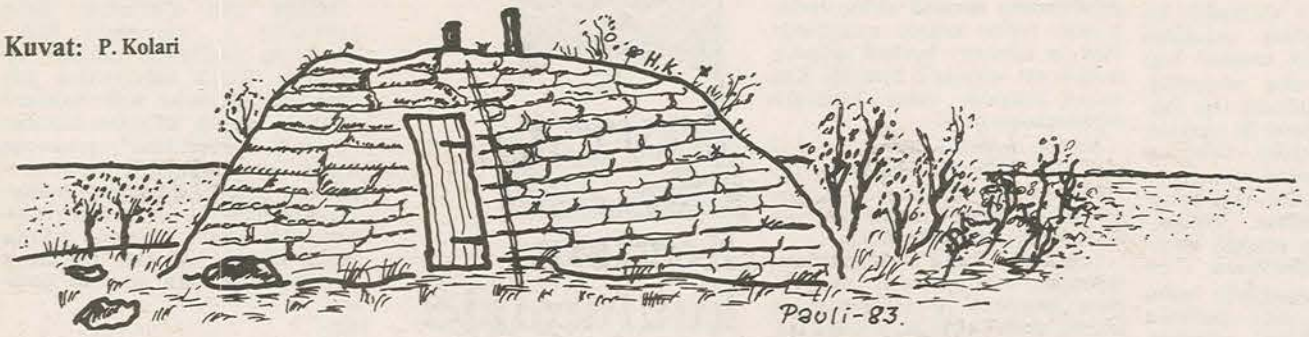
Reeta Valtonen pitää Lappi-aiheisen runoillan Finlandia-talon kamarimusiikkisalissa 15.1.1984 klo 19 alkaen.

Suomen Ladun kuulumisia

Suomen Latu ry:n talvikokouksessa Varkaudessa sai pääjärjestömme hallitus uuden kokoonpanon.
Erovuoroisten tilalle valittiin:
Irma Majander
Heikki Gröhn
Raija Härmä
Kauko Poso
Allan Vainio
Antero Rossi
Aapo Paavilainen
Hallituksessa jatkavat:
Leo Hellsten
Pekka Huttunen
Risto Nieminen
Matti Nikula
Aadolf Turakainen
Matti Varvio
Reino Välisaari
Suomen Latu ry:n puheenjohtajana toimii Jaakko Paavela.

PEKKA KOLARI:

Kuvat: P. Kolari

"VILLIN MAAN" VAELTAJAT.

Tunturikerho Outsin "Villin maan" vaeltajat.

Peurungan susiaisissa kiinnitin Tunturilatu-lehdestä heti huomioni Pauli Hakulisen kirjoitukseen "Morishvei, siellä villissä maass". Ja mielenkiintoiseen valokuvaan turvekammiosta. Mikä Morishvei ja missä? Jutusta selvisi paikka ja vieläpä tehtäväkin, joten asia oli kerralla selvä.

Olen pari kertaa aikaisemminkin tehnyt talvivaelluksen Sevettijärven maastoihin ja nyt teki taas mieli samoille alueille. Soitto Paulille selvitti, että muita ei ollut lähdössä, joten outsilaisille jäi vieraskirjan vienti.

Kerhoillassa saatiin kasaan sopiva joukko lähtijöitä. Hommattiin rautalapio, kirves, saha ja pari varaterää sekä Pete Petelius teki vieraskirjaa varten upean puulaatikon jonka hän kuvioi taidokkaasti.

No nyt odoteltiin vain vieraskirjaa ja lähtöpäivää, – kumpikin löytyi. Kaksi autollista meitä oli matkalla pohjoiseen. Toinen autollinen lähti lauantaiaamuna 26.3. Minulla oli vielä anopin hautajaiset silloin.

Yötämyöten ajelimme mekin perille ja sunnuntaiaamuna pakkasimme rinkkojamme ja pulkkiamme tavoitteena Opukasjärven kämppä. Jarvan Raili veti pulkkaa rinkka harteillaan, samoin sihteerimme Ritvis, kuten myös Ahosen Hannu ja allekirjoittanut. Pete, Säteen Esa ja Jarvan Sakari tyytyivät sullomaan kamppeensa suuriin rinkkoihinsa. Koko yön oli satanut lunta ja jouduimmekin aukomaan uraa nuoskalumessa. Heti alussa seikkailimme pieniä mutkia tehden ja välipaloja naukkaillen. Kellon käydessä jo 16.00 söimme ensimmäisen aterian.

Huono kuntoni alkoi myös näkyä ja varsinkin tuntua. Vaivoin jaksoin Opukaksen kämpälle Sakarin autellessa loppumetreillä pulkkaani työnnellen.

Tuntuipa hyvälle päästä kämpän lämpöisiin ja iltapalalle kello 21.00. Yö nukuttiin ulkona teltassa, suurin osa porukasta kuitenkin kämpässä. Käytin nukkuessani kahta kevyttä (1 kg) untuvapussia päällekkäin ja kyläpä siinä lämpöisesti nukuttikin. Aamulla huomattiin, että Peten kultakello oli pudonnut jonnekin tulomatkalle eikä sitä löytynyt ainakaan parilta edelliseltä pysähdyspaikalta, joista Pete kävi sitä etsimässä.

Jos tapaatte kyseisen hyvän kellon Sevetin seuduilta niin käännyttäkääpä se Outsin puoleen.

No, aamulla kauniin sään vallitessa suuntasimme sukset Iisakkivaaraa kohden, tietysti umpihangessa. Mutta eipä aikaakaan kun takaa kuului moottorikelkan ääntä ja kahden kelkan jälkiä pääsimme eteenpäin. Iisakkivaaralla syötiin ja lähdettiin jatkamaan matkaa ja heti väärään suuntaan tai oikeaan, miten sen nyt ottaa. Joka tapauksessa aikamme upottavaa hankea hiihdeltyämme tulimme Lyöttijärven eteläpäähän, josta nykäys pohjoispäähän ja leiri pystyyn.

Nyt kaikki nukuttiin teltoissa yömme. Ennen nukkumista kuunneltiin öisten kelkkailijoitten ajoa, kiinnijäämistä ja siitä aiheutunutta huutoa ja meteliä, joka aamulla jälkiä tarkastellessa paljastui osittain väkevien aineiden ansioksi. Siinähän meillä oli sitten valmis pulkkaura ja siitä sitten.

Onni ei ollut pitkäikäinen, vaan parin kilometrin hiihdon jälkeen oltiin taas koskemattomilla hangilla pulkan kiskoessa olkapäitä ja väsyttäessä jalkoja. Laavuvaaran kämppä kuitenkin tavoitettiin ja aikamme lumia lapioiden saatiin ovi auki. Ei ollut liikettä ollut aikoihin sillä kämpällä, paitsi mitä nyt "Viljamit" varpuja rassasivat. Mutta kyllä kohta olisi. Kuulimme lähestyvän kelkan äänen ja kerkesin ajatella, mikset aikaisemmin tullut, kun umpea väsyneenä tarvoin.

Suuri kelkka keltainen ajoi pihaan, valtava kuormattu pulkka perässään. Lapinmies kuljetti hiihtävien 14 hollantilaisen naisen ja miehen varusteita ja kohta oli kämppä täynnä etupäässä saksaa puhuvia, iloisia hiihtäjiä.

Siitä sitten ihmeteltiin puolin ja toisin: varsinkin varusteemme kiinnostivat vieraita. Aterioituaan "hollannikkaat" jatkoivat matkaansa Tsharajärven kämpälle.

Meidän olomme senkun vain parani omalla sakilla ollessa. Nyt maistui uni kämpän lämmössä lattialla maaten. Aamulla aurinko paistoi ja matka maistui, varsinkin kun oli kova jälki alla. Tällä taipaleella koivut harvenivat, maisemat avartuivat ja hanki koveni. Pakkasta oli kymmenkunta ja lukemattomat "timantit" kiiltelivät oksistoissa. Muutaman kuvaustauon rusinoineen pidettyämme olimmekin Tshaarajärven kämpällä. "Hollannikkaat" olivat yöpyneet lumikuopissa, joiden reunat olivat merkityt koivunoksilla. Eivät olleet vierasmaalaiset kovin arkoja, kun hanki oli kelvannut yösijaksi.

Kunnon sapuskat syötyämme kiidätimme pulkkamme Morishvein kammia kohden. Nousimme Peällgekeähsevääddalle (onpa sana!) ihailemaan avaria maisemia ja katselemaan, josko turvemaja näkyisi ja – löytyihän se. Huikean laskun jälkeen tavoitimme Peten kammin viereltä, jonne hän ketteränä ja hyvävoimaisena oli lasketellut ennen muita. Alkoi suuret lumityöt.

Kämpän ovi auki ja porukalla sisälle ihmettelemään hyvää rakennustyötä. Että löytyykin "urhoja", jotka viitsivät nähdä vaivaa kammin tekoon meidän muidenkin käyttöön. Eläköön "urhot"!

Lämmittelimme kämppää kunnes vesi tippui joka puolelta. Katsoimme kuitenkin parhaaksi kaivaa mitä erilaisimpia lumiluolia, joissa sitten nukuimme kuivan ja lämpöisen yön. Säteen Esa urheana sissinä nukkui "Viljamien" kanssa kammissa ja sanoi aamulla vähän vesitippojen häirinneen

Luovutimme juhlallisesti 3.4. kämpän hallintaan lapion, sahan ja kirveen ja minä huokaisin helpotuksesta. Putosihan pulkastani muutama ylimääräinen kilo. Siitäköhän lie johtunut, että Skiehttsaresjärven porokämppää tavoitellessa latu tulikin tehtyä viisi kilometriä etelämmäksi.

No, ei hätää. Syötiin ja jatkettiin matkaa, nyt kohti Silisluobbalia Peteä seuraten. En eläissäni ole mennyt niin pitkästi suoraa latua, ei metrinkään heittoa neljään (4) kilometriin. Kivien ja puiden yli matka vei suoraan järvelle. Sinne rantapenkkaan kaivattiin taas poterot teltoille ja iltahetki vierähti nopeasti ja pitkälle yöhön istuimme nuotiolla tussaten ja liekö jo kotijoukkoja muistellen.

Aamupuurot syötyämme latukoneet Pete, Sakari ja Esa vuorotellen keulapaikkaa vaihtaen vetivät letkamme Tsoagesjärven poikki ylös kuruun, jonka suojassa näimme 5.4. ensimmäisen kevään muuttajan, pulmusen, joka lenteli kurun rinteillä ruokaansa etsien.

Vaivalloisen kapuamisen jälkeen tulimme toisen kerran matkallamme Iisakkivaaran kämpälle ja sielläpä valmistimmekin oikein juhla-aterian: kalapaistokset ja jälkiruokana koreili hyviä lettuja hillon kanssa. Ah, tytöt.

Viimeinen vaelluspäivä sujuikin Opukaksen kautta Sevettiin ilman kommelluksia. Hiihtäjiä tuli kasapäin vastaan, kaikki ulkolaisia, oli sveitsiläisiä ja lisää "hollannikkaita".

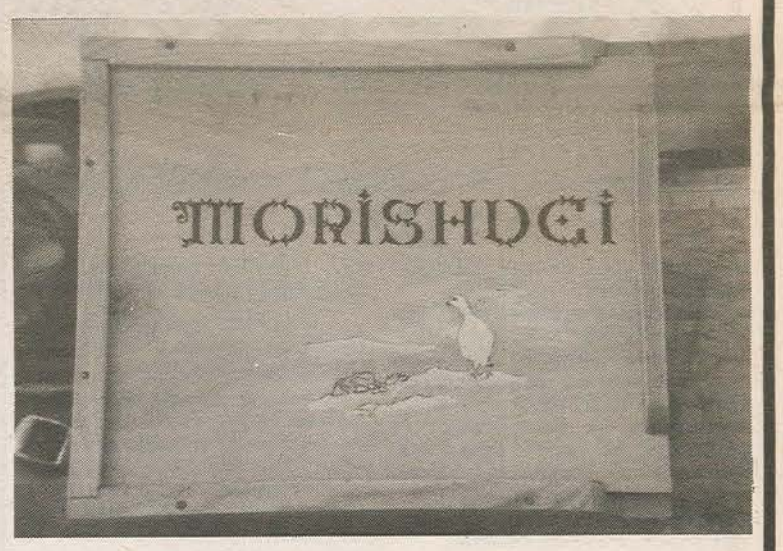
Autoille päästyämme suuntasimme Inariin, jossa saunottiin ja vaihdettiin puhtaat päälle. Hieno reissu.

Mittasinhan minä sen kamiinan levynkin, mutta kun oikea mitta jäi matkasta ja narunpätkä, johon tein tarpeelliset solmut, hävisi keittiön pöydältä, en niitä oikeita senttejä pysty tässä sanomaan. Siinähän sitä onkin ensi talveksi hommaa, kun käyn uudestaan mittaamassa sen kamiinan. Olisikohan silloin lähdettävä vaikka tuolta Mieraslompolon paikkeilta?

Retkiterveisin
Pekka Kolari
OUTSI (1381)

Morishvein turvekammi seisoo keskellä arktista tundraa.....

...tehtävä on suoritettu. Morishvein vieraskirjat saivat suojakseen taitavasti tehdyn ja koristellun puurasian.

"Ahkerat talonmiehet" – Viljami -hiiret ja myyrät olivat toki paikalla....

Heidän kulkuteitään piti kuitenkin hieman laajentaa jos vaeltajat mielivät sisälle Laavuvaaran kämppään.

"Tärkeä tehtävä" on suoritettu!

Morishvein vieraskirjat saivat suojansa. Kosteutta säätelevässä – "hengittävässä" puurasiassa ne parhaiten säilyvät. Muistoiksi tuleville retkeilijäpolville.

Kammille viedyillä työkaluilla on myös hyvä pitää vähän paikkoja kunnossa.

KIITOS VAIN TE OUTSIN ULJAAT Villin Maan Vaeltajat!

Kunnioititte myös teollanne edellisen ratkeilijäpolven uhrautuvaista talkootyötä.

KIITOS myös partiolle, joka kevään hangilla kävi täydentämässä Aku-kammin tarpeita.

...Tästähän tietenkin lähti ajatus lentämään:

Millä Aku-kammin kerrassaan kolmelle vieraskirjalle.

– SAISI YHTÄ MAINION SUOJAN KUIN NYT MORISHVEIN KIRJOILLA ON ??.....

Susi 1169

Ulko-Tammiossa tavattiin

Juuri kun valtakunta oli selvinnyt Maurin mukaan ristityn myrskyn seurauksista ja myrskynkaadot uitettu tehtaisiin, niin Mauri tempaisi jälleen! Tosin perinteellisen, toivotun, odotetun ULKO-TAMMION PURJEHDUKSEN muodossa. Taas pääsi kesä alkamaan susikansalle – "Puoli kuuta peipposesta, Ulko-Tammiosta ei päivääkään" (mukaeltu vanha suomalainen sananlasku).

Perjantaina 10.6.1983 tuntuivat kaikki tiet vievän Karhulaan. Onneksi kaikki tielläliikkujat eivät tulleet Riippusillan rantaan, sillä kuljetusveneen kantavuus asettaa sangen rajallisen katon osanottajamäärälle. Lähtö on aina jännittävä – ketkä tällä kertaa ovat ehtineet ajoissa ilmoittautumaan mukaan. Aikanaan kuitenkin päästiin matkaan ja aikanaan "omaan rantaan" Ulko-Tammiossa. Säiden jumalatar Esterikin oli odottamassa – mutta kaikki sääthän ovat susisäitä. Päästiinpähän ajoissa nukkumaan!

Ohjelma noudatteli pääosin tuttua, taattua kaavaa. Lauantaiaamuna aamupalan jälkeen lähdettiin perinteisesti leikitellen luontoon. Iltapäivällä Martti Mäkelä kertoi purjeveneistä kaiken tietämisen arvoisen. Rantakallion laulukahvilassa nautittiin karhulalaisten susilaisten kehittämät ja tarjoamat iltapäiväkahvit suunmukaisine räätteineen. Mutta yhtä kaikki – jännitystä oli jo ilmassa! Kaikki odottivat Ulko-Tammion Viestiä. Koko talven valmistautuneet joukkueet vetäytyivät pitämään vielä viimeisiä taktiikkapalavereitaan, suorittamaan salaisia säänmittauksiaan, loitsujaan ja muita mystisiä riittejään oman menestyksensä varmistamiseksi. Ja klo 18 pamahti vihdoin lähtölaukaus. Tällä kertaa taitoviestihiihdossa oli vakava teema: Tunturissa kulkijan käskyt! Viestihiihdon osanottajat, katsojat ja tuomaritkin oppivat leikkimieliseen tapaan tarpeellisia taitoja sudenpolkuja varten: Älä mene koskaan yksin tunturiin, varustaudu aina pahimman varalle, älä yliarvioi kykyjäsi, opi tuntemaan luontoa, kunnioita tuntureita jne. Tässä "sketsifreenisessa" menossa oli monenlaista sattumusta, kommellusta, jos kohta vakavaa yrittämistä leikkimieleen yhdistettynä.

Vaikka oli mitä pehmoisin kesäilta hiihtokisalle, niin sattui siellä suksi jäätämään ja paljon muuta mukavaa katsojien iloksi. Ehkä ne sattumukset johtuivat kilpailevan joukkueen taioista tai omien loitsujen tehottomuudesta, tiedä häntä. Saarillakin kun on omat staalonsa. TL:n erikoistoimittaja valitsi erityiseksi tarkkailupaikakseen 2. osuuden ampumarastin. Vanhana ampujana halusi katsoa, kun kairojen taitoniekat yrittivät ampua jousipyssyllä ynnä 3 nuolella lehvistössä pyrähtelevää Ilolintua. Jopa oli soma seurata metsästyksen kulkua, ehkä hienoinen vahingonilo silmäkulmassa. Viestikisa oli todentuntuinen siinäkin suhteessa, että tähänkin tunturiporukkaan sattui myös "ravattituristeja". Siinä sitä sitten uhottiin tietoja ja taitoja "kyllä meikä poika nämä hommat osaapi" -tyylillä, vilkaisu vain "peräpeiliin", hipaisu rasvakampausta ja täysillä kierroksilla eteenpäin. Mutta tunturi opettaa, tunturi opettaa.

Maalipaikalla alkoi kilpailijoiden saavuttua melkoinen hulina ja juhliminen. Toimittaja ei ole vieläkään aivan varma tuloksista, arveleepi kuitenkin järjestykseksi myllykoskiset, pieksämäkiset ja karhulalaiset. Viimeksimainittujen huoltaja taisi saada parhaan huoltajan palkinnon, vaikka joukkue diskattiinkin mustikkasoppa-doopingissa. Huoltaja tuotiin maaliin yksipyöräisellä, niin kaikkensa hän oli antanut. Ja katselijat olivat tyytyväisiä näytelmään ja siihen innokkuuteen, jolla kilpailijat taas tällä kertaa paneutuivat kukin osaansa. Mutta jokin oli joukosta poissa. Kavtsi, joka on menestyksellä aikaisemmilla kerroilla ottanut osaa kilpailuihin, ei saanut edes joukkuetta kasaan!

Sunnuntaina oli perinteiset luontopolut, tulosten selvittelyt, palkintojenjako, loppupuheenvuorot ja kiitospuheet – ja sitten taas merelle ja kotimatkalle hakemaan vauhtia kesän -84 Ulko-Tammion retkelle. Taas oli vietetty hieno viikonloppu hienossa ympäristössä hengenheimolaisten kanssa. Se oli sosiaalisen yhdessäolon huipputapaus, josta – taas kerran – kiitokset kaikin superlatiivein mauritanilaisten aina viitseliäälle ryhmälle. Mukanaolleiden puolesta kiitos Maurille, Anjalle, Kaisalle, Veijolle ja kaikille retken onnistumiseen myötävaikuttaneille, pelastitte taas yhden kesäisen hetken mieluisten muistojen joukkoon.

Matti Mähönen

Tandem-hiihdolla tuplavauhti. Kuva: Seppo Lonka

Jousimiesten valiot metsästämässä Ilolintua (puoliympyrän muotoinen pyrstö näkyy kuvan oikean sivun keskikohdalla) Kuva: Seppo Lonka

Hiihtohissi, lentokenttä, lisää hotellipalveluja —

Yleiskaavaluonnos uhkaa Susikyrön rauhaa

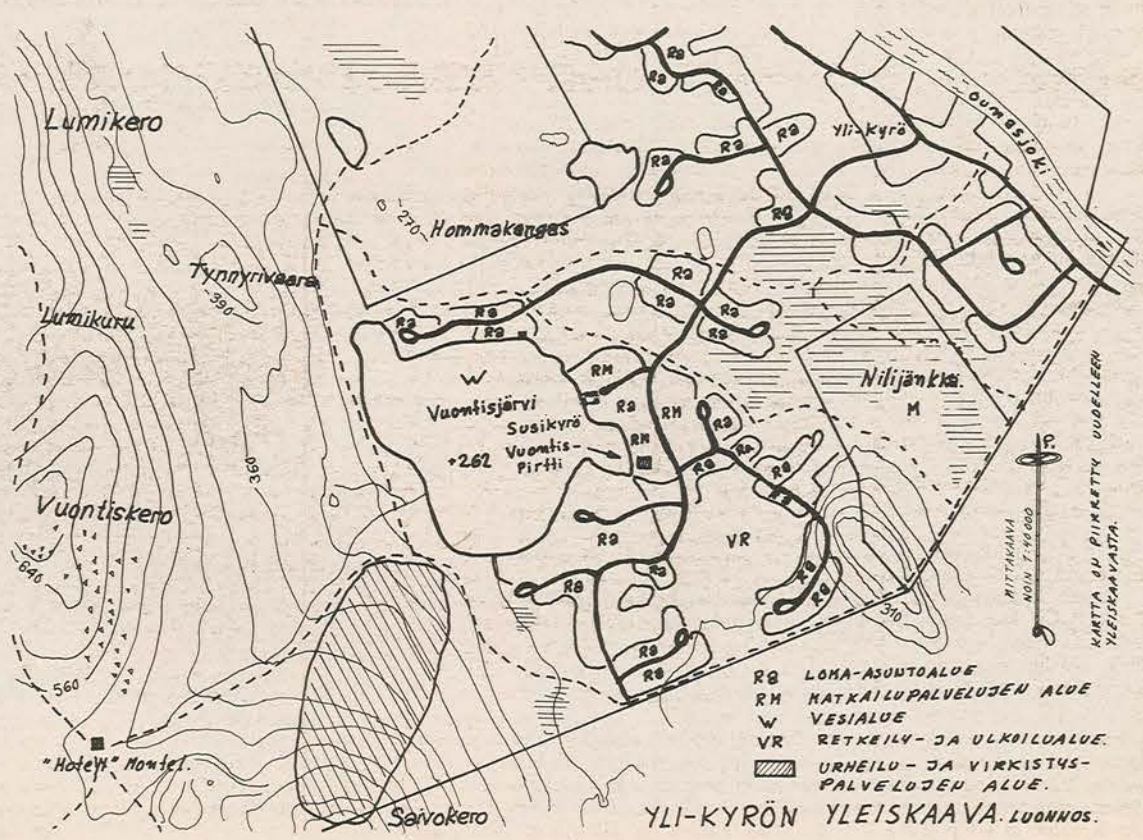
Ote Yleiskaavaluonnoksesta, jonka Suunnittelukeskus Oy on laatinut Enontekiön kunnan toimeksiannosta Vuontisjärvi Yli-Kyrön alueelle:

"

Vuontisjärven ympäristöön on muodostunut runsaasti loma-asutusta ja tehokastakin matkailutoimintaa (Hotelli Vuontispirtti). Kun rakentaminen on sen laajuudesta johtuen käynyt aina vain vaikeammaksi ilman minkäänlaista rakennuslain mukaista maankäyttösuunnitelmaa ja halukkuutta rakentamiseen on ilmennyt runsaasti, on Enontekiön kunta päättänyt että alueelle laaditaan yleiskaava.

Rakennusasetuksen 154 §:n mukaan on kaavaa valmisteltaessa varattava maanomistajille tilaisuus joko kirjallisesti tai suullisesti lausua mielipiteensä asiasta. Tämä Rak. A 154 §:n mukainen kuuleminen tapahtuu 12.9.1983 klo 18.00 järjestettävässä tilaisuudessa ja sen jälkeen 30.9.1983 saakka kirjallisesti. Samassa tilaisuudessa tiedotetaan yleiskaavoituksen käynnistämisestä yleisesti (hallintomenettelylaki 13 §).

Yleiskaavaehdotuksen valmistuttua se asetetaan kuukaudeksi virallisesti nähtäville (Rak. L. 125 §). Lopullisesti yleiskaavan hyväksyy kunnanvaltuusto."

Erämaapuhelimet ovat olennainen osa eräretkien turvallisuutta, ja mahdollistavat tiedotuksen myös kotijoukoille.

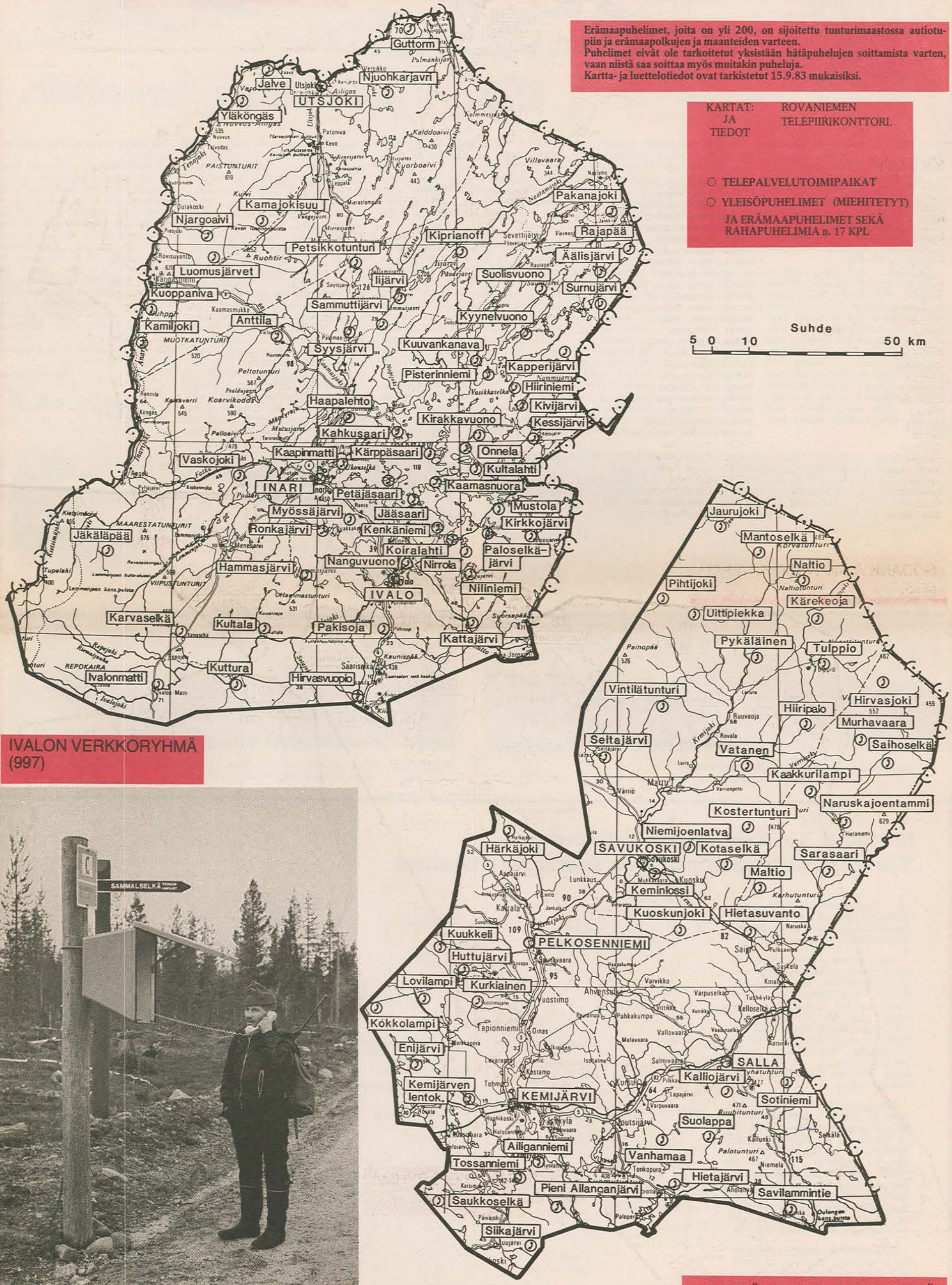
Erämaapuhelimet, joita on yli 200, on sijoitettu tunturimaastossa autiotupiin ja erämaapolkujen ja maanteiden varteen.
Puhelimet eivät ole tarkoitetut yksistään hätäpuhelujen soittamista varten, vaan niistä saa soittaa myös muitakin puheluja.
Kartta- ja luettelotiedot ovat tarkistetut 15.9.83 mukaisiksi.

KARTAT: ROVANIEMEN
JA TELEPIIRIKONTTORI.
TIEDOT

○ TELEPALVELUTOIMIPAIKAT

○ YLEISÖPUHELIMET (MIEHITETYT) JA ERÄMAAPUHELIMET SEKÄ RAHAPUHELIMIA n. 17 KPL

Suhde
5 0 10 50 km

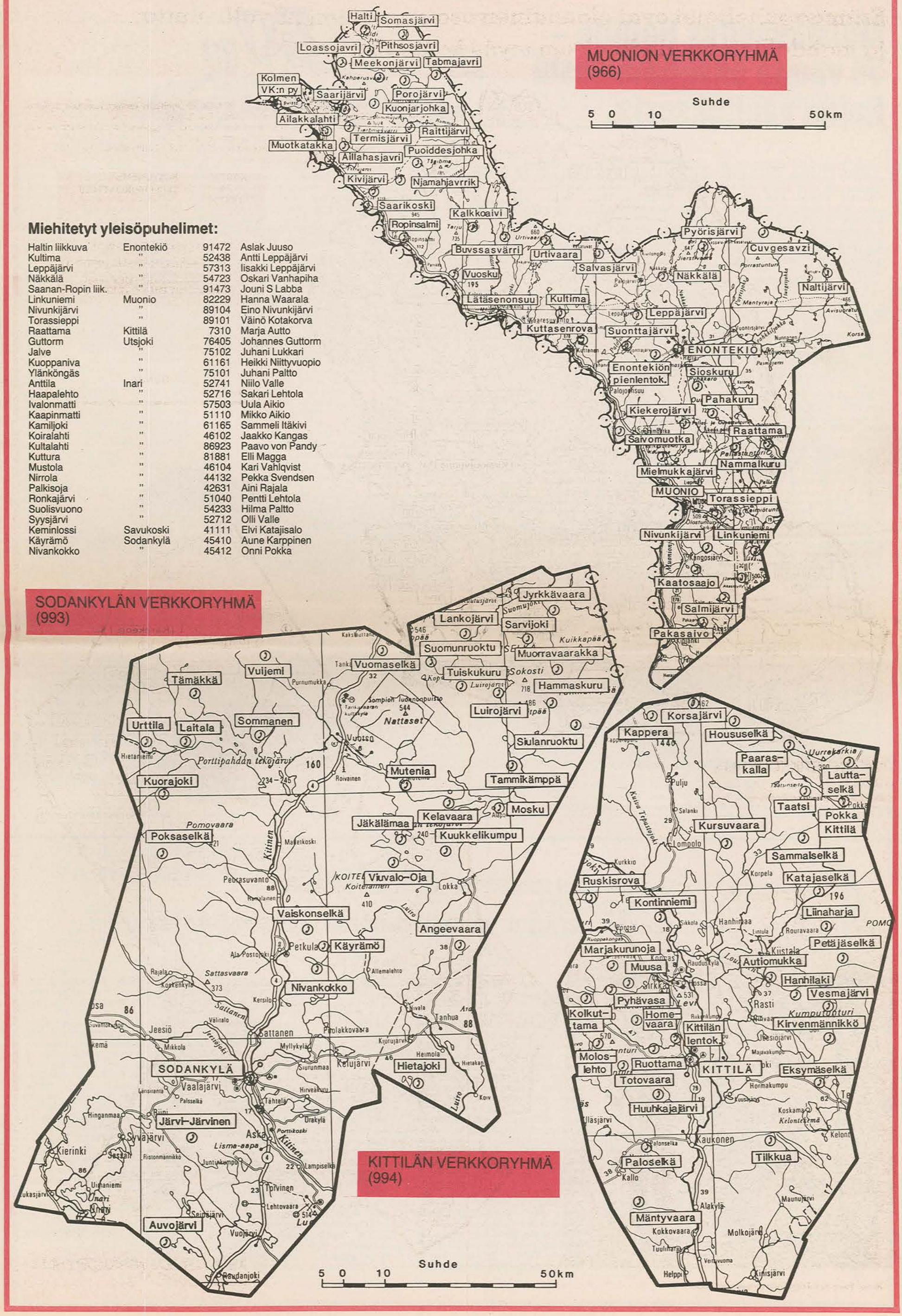
IVALON VERKKORYHMÄ (997)

Kuva: Posti- ja telehallituksen tiedotusjaosto

KEMIJÄRVEN VERKKORYHMÄ (992)

Miehitetyt yleisöpuhelimet:

Haltin liikkuva	Enontekiö	91472	Aslak Juuso
Kultima	"	52438	Antti Leppäjärvi
Leppäjärvi	"	57313	Iisakki Leppäjärvi
Näkkälä	"	54723	Oskari Vanhapiha
Saanan-Ropin liik.	"	91473	Jouni S Labba
Linkuniemi	Muonio	82229	Hanna Waarala
Nivunkijärvi	"	89104	Eino Nivunkijärvi
Torassieppi	"	89101	Väinö Kotakorva
Raattama	Kittilä	7310	Marja Autto
Guttorm	Utsjoki	76405	Johannes Guttorm
Jalve	"	75102	Juhani Lukkari
Kuoppaniva	"	61161	Heikki Niittyvuopio
Ylänköngäs	"	75101	Juhani Paltto
Anttila	Inari	52741	Niilo Valle
Haapalehto	"	52716	Sakari Lehtola
Ivalonmatti	"	57503	Uula Aikio
Kaapinmatti	"	51110	Mikko Aikio
Kamiljoki	"	61165	Sammeli Itäkivi
Koiralahti	"	46102	Jaakko Kangas
Kultalahti	"	86923	Paavo von Pandy
Kuttura	"	81881	Elli Magga
Mustola	"	46104	Kari Vahlqvist
Nirrola	"	44132	Pekka Svendsen
Palkisoja	"	42631	Aini Rajala
Ronkajärvi	"	51040	Pentti Lehtola
Suolisvuono	"	54233	Hilma Paltto
Syysjärvi	"	52712	Olli Valle
Keminlossi	Savukoski	41111	Elvi Katajisalo
Käyrämö	Sodankylä	45410	Aune Karppinen
Nivankokko	"	45412	Onni Pokka

Muistovaellus Haltille – 50 vuotta ensimmäisestä Haltin vaelluksesta.

Vuonna 1933 lienee tapahtunut ensimmäinen puhtaasti retkeilyllisessä tarkoituksessa tehty Haltin valloitus. Tällöinhän Kaarina Kari ja kaksi muuta naista vaelsivat Norjan Kvesmenesistä Kilpisjärven kautta Haltille ja edelleen Porojärvelle. Porojärveltä matka jatkui veneellä Palojoen suulle. Tällä retkellä vietiin Haltille vieraskirja. Se sijoitettiin rajapyykkiin n:o 304.

Kaarina Karin kirjoittamassa kirjassa "Haltin valloitus" selostetaan suomalaisen tunutiretkeilyn alkutaipaleita. Kirjassa kerrotaan tästä ensimmäisestä Haltin retkestä sekä kolmesta muustakin "Käsivarteen" suuntautuneesta retkestä. Näiden retkien suunnittelijana sekä johtajana mainitaan Anna Lehtonen. Retkien muut osanottajat tulivat SNLL:n piiristä.

Ensimmäisen Haltin vaelluksen lähtökohta oli Kvesmenes, Lyngenvuonon pohjukassa. Kitdalen-laaksosta, Moskocaise-tunturin vierestä, noustiin tunturiylängölle, missä kulkien saavuttiin Kolmenvaltakunnan pyykille. Täältä edelleen Kilpisjärvelle Siilastuvalle. Siilastuvalla vietetyn 5 vrk:n levon jälkeen matka jatkui Kahperusvaarojen vieritse Porojärvelle, jossa vaeltajat tapasivat Aslak Juuson. Pihtsosjärven leiristä tapahtui nousu Haltille, jonne siis jätettiin vieraskirja. Vaellus päättyi Porojärvelle ja tästä eteenpäin kohti Palojoen suuta kuljettiin Mannelan veljesten veneessä lasketellen Poroenon ja Lätäsenon monet kovat kosket. Matka oli kestänyt lähes neljä viikkoa.

Muistovaellus -83.

Kolbman vaellusta Haltille lähti vetämään Raili ja muut ryhmän jäsenet olivat Maija ja Sulo. Muistovaelluksen reitti ei noudattanut tätä 50 *vuoden takaista reittiä, vaan Kaarina Karin ja kumppanien vuoden 1935* reittiä. Retken suunnitteluvaiheessa katsottiin, että tämä reitti olisi mielenkiintoisempi ja että se pystyttäisiin myös toteuttamaan tarkasti vajaan kahden viikon aikana.

Kvesmenesiin saavuttaessa huomio kiinnittyi Hatten-tunturiin, kuten 50 v. sitten. Aamun sateiden jälkeen ilma kirkastui ja Signaldalenin maisemat avautuivat eteen. Terävähuippuinen Otertind, joka näkyi koko laaksossa kulkemisen ajan, toimi katseenvangitsijana. Tie oli saanut alkumatkassa kestopäällysteen ja laaksossa oli paljon maatiloja sekä viljelyksiä. Joen rannasta löytyi sopivasti päivätaukopaikkoja. Ensimmäisen vaelluspäivän jälkeen leiriydyttiin Paraselvan varteen.

Aamulla oli sateista ja sumuista, joten suunnitelmien mukaisesta Paraksen huipulle noususta oli luovuttava. Kovaa sadetta jatkui koko päivän ja niinollen päivätaival jäi lyhyeksi: Gappohyttan kautta Kappovarren koillispuolelle, johon leiriydyttiin.

Kolmantena päivänä oli kova tuuli ja näkyväisyys parani. Matka jatkui rajalinjaa pitkin Kolmenvaltakunnan pyykille. Edellisen päivän kovan sateen vuoksi muutamien purojen ylittäminen tuotti vaikeuksia. Kuokimajärven kämppä oli täynnä pieniä partiolaisia ja ulkona oli teltoissa lisää. Yöpyminen tapahtui taas teltassa.

Seuraavana päivänä matkan jatkamista ajateltiin vesibussilla yli Kilpisjärven. Siitä luovuttiin, kun ei tiedetty tuleeko vesibussi varmasti ja muutenkin moottorikuljetus olisi ollut vaelluksen hengen vastaista. Mallan luonnonpuiston kuraisesta polusta sai useammankin kerran kiskoa saapasta irti. Ihmetystä herättikin, miksei polulle ole rakennettu pitkospuita, luonnonsuojelullisin perustein. Poikkeaminen Pikku-Mallalle maksoi vaivan, näkymät Kilpisjärvelle ja ympäröiville tuntureille olivat upeat. Pistäytyminen Kilpisjärven kaupassa toi esille sen tosiasian, ettei se palvele retkeilijöitä, vaan rajantakaisia suurostajia. Siilastuvan virkaa sai nyt hoitaa Saananmaja, jossa saunottiin ja yövyttiin – kuivaushuoneessa.

Vaellus jatkui Kilpisjärveltä eteenpäin normaalia Haltin reittiä: Tsahkaljärven kautta Saarijärvelle ja edelleen Kuonjarvaggeen. Paljon ennen kämpälle saapumista teltta pystytettiin laakson pohjalle, tasaiselle tunturinummelle, koska oletettiin kämpän olevan täynnä. Illalla vielä pistäydyttiin Kuonjarvarrin nokalla. Ilmat olivat muuttuneet kauniiksi ja sellaisina ne pysyivätkin muutaman päivän.

Kuudentena päivänä matkaa jatkettiin Kahperusvaarojen sivuitse Pierfevaggiin ja Vuobmagasjärvelle. Pierfevaggiin laskeuduttaessa käytettiin laajoja lumikenttiä hyväksi. Täältä myös aukeni näkymä Porojärven laaksoon ja Saivaaralle samanlaisena kuin vuonna 1935 otetussa valokuvassa. Aikaa vieneiden Pihtsosjoen ylityksen ja Pihtsoskönkään ihailun jälkeen saavuttiin Pihtsosjärven eteläpäähän, mihin leiriydyttiin. Tämän ja edellisen päivän kuluessa koettiin raivostuttavana se matalalla lentävien lentokoneiden melu, kun ne useita kertoja päivässä lensivät Kilpisjärven ja Somasjärven linjalla.

Kauniissa ilmassa tapahtui päiväretki Haltille, rajapyykille n:o 303 B. Halti ei ollut mitenkään vaikuttava tunturi, vaan vaatimaton ja ruma, ruosteen värinen kivikasa. Maineensa se on saavuttanut vain sillä, että se on Suomen korkein kohta. Vieraskirja löytyi rajapyykin vieressä olevasta "postilaatikosta". Nimiä siihen, tai paremminkin niihin, oli kertynyt lähes 20 000.

Toisen Pihtsosjärvellä vietetyn yön jälkeen vaellusta jatkettiin Vuobmagasvaarrin ylitse Meekonjärven kämpälle. Leveän ja vuolaan Vuobmagasjoen ylitys teetti työtä, aikaa siihen kului yli tunti. Meekonjärven kämpän läheisyydessä pidettiin päivätauko ja täällä todettiin koko retken lämpimin tuokio. Lämpömittari näytti ulkona varjossa +21°C. Siivottomasta kämpän ympäristöstä oli kiire lähteä pois ja illalla leiriydyttiin Jabmajärvien väliin.

Yöllä oli tuuli yltynyt niin kovaksi, että irronneita telttakiiloja jouduttiin korjaamaan. Aamulla matkaa jatkettiin Harroaivin sivuitse Raittijärvelle. Raittijärven lapinkylä oli hiljainen ja väki poissa. Poissa oli myös Aslak Juuso, mutta hänen kotisijoiltaan aukenivat vaikuttavat näkymät pitkin Rommavuomaa. Ilta oli kaunis, tunturit peilautuivat tyyniin järviin, mutta taajat sääskiparvet pakottivat oleilemaan teltassa.

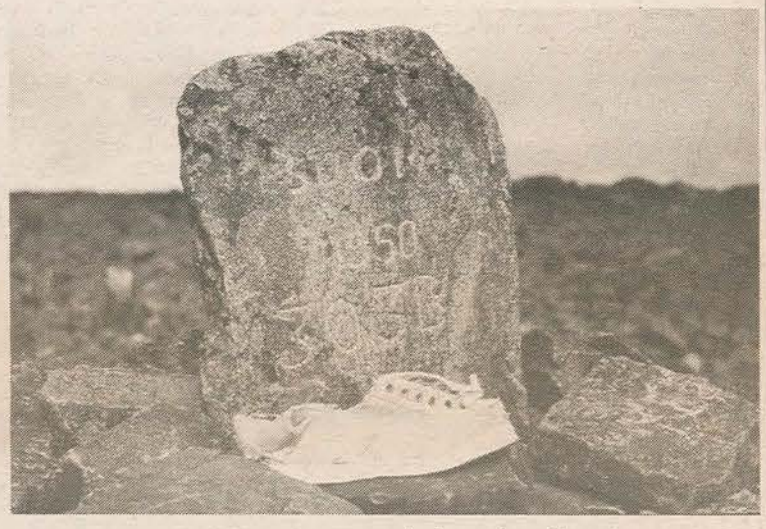
Raittijärvi ylitettiin veneellä ja puhelinlinjaa seuraten saavuttiin Puittisojan kämpälle. Täällä oli houkutus pitää luppopäivä, ensimmäinen koko vaelluksen aikana, mutta ankean tuntuinen kämppä ei kiinnostanut. Vaellusta jatkettiin kohti Njamahjärveä. Noin 7 km ennen Njamahjärven kämppää pystytettiin teltta kiireesti. Näytti siltä, että kohta tulee vettä ja paljon. Siitä nousikin raju ukonilma ja sateen kohinassa sekä ukkosen jyrinässä yritettiin saada unen päästä kiinni.

Aamulla ilma oli sumuinen ja sateinen. Lähtöä viivytettiin sään paranemisen toivossa ja kun parannusta ei näyttänyt tulevan, käveltiin Njamahjärven kämpälle. Täällä oli pari kalastajaa Härmästä, oikeita "pohojalaasia", joiden aitoa murretta oli ilo kuunnella koko illan.

Viimeinen vaelluspäivä oli edelleen sateinen ja sumuinen. Alkuperäisestä reitistä jouduttiin nyt tinkimään. Ei ollut mielekästä lähteä tunturien ylitse Ropille ja Iittoon, minne myös vuoden -35 vaellus päättyi. Muistovaelluksen viimeinen etappi oli polkua pitkin Kivijärvelle ja viimeinen yö vietettiin teltassa tien läheisyydessä.

Näin oli 220 km:n vaellus saatu päätökseen ja oli aika tehdä vertailuja 50 vuoden takaisiin. Ihmetystä herätti, miten sen aikaisilla yksinkertaisilla, vaatimattomilla ja painavilla retkeilyvarusteilla tultiin toimeen. Ja miten niitä ylipäätänsä jaksettiin kuljettaa mukana. Tosin varusteita kannatettiin porolla ja hevosella sekä työntökärryillä, mutta silti niissä on retuuttamista neljän viikon retkellä. Ennen oli intoa ja seikkailumieltä, jota tuntematon maasto ja kaukainen tavoite lietsoi. Nykyään nämä reitit Kvesmenesistä Kilpisjärven kautta Haltille ja edelleen pois tien varteen eivät ole mielekkäitä. Vaelluksen niillä voi motivoida menneisyyden muistolla.

Saivare

50 vuotta sitten Haltin vieraskirja tämän rajapyykin vierestä. Lähes 20 000 ihmistä on kirjoittanut nimensä vieraskirjaan, monelta se on jäänyt löytämättä. Useimmat ovat saavuttaneet tämän pisteen helposti, monelle se on ollut tuskan takana. Miten lienee kärsinyt tämäkin tossunsa unohtanut, paljasjalkainen retkeilijä?

Haltin vieraskirja sijoitettiin rajapyykkiin n:o 304. Se sijaitsee Haltin rinteessä itäpuolella, kohdassa, missä valtakunnan raja kääntyy kaakkoon. Vuonna 1950 on rakennettu uusi rajapyykki n:o 303 B., sille paikalle, missä rajalinja leikkaa Haltin rinteen korkeimmalla kohdalla. Siinä on Suomen korkein piste ja nykyiset vieraskirjat löytyvät

"TYTTÖJÄ TUNTURIN LUMOISSA" JA MITEN SE ALKOI .....
JONNE SAASTAMOINEN:
JOTAKIN EHKEN TIETÄISIN, VAIKKEN OLLUT SILLOIN VIELÄ MUKANA.

Postista tuli Tunturilatu -lehti 1/1983. Hyvä lehti, jossa on paljon mielenkiintoista luettavaa. Panematta juttuja sen paremmin mihinkään arvojärjestykseen, mainitsen mm. Anteron vastauksen Timo Kiisken kirjoitukseen ja ao:n kirje Tunturiladulle, ideariihen sekä siihen annetut niin leikilliset kuin toteuttamisenkin arvoiset ideat ja vielä kerhojen, kenties vähän liiankin pitkät, toimintaselosteet ynnä retkikertomukset. Tällä tavallahan sitä kertaa nojatuolissa (?) istuen aikoinaan koettuja elämyksiä ja toteaa, että samat vaivat ja ihastukset ovat nykyiselläkin polvella, kenties vain jonkin verran helpommin toteutettavina kuin ennen. Mutta latuaate ja tunturihenki näkyvät elävän.

"Tyttöjä tunturin lumoissa..." jutun yhteydessä toimitus kysyy, sattuisiko joku tietämään tarkemmin vuoden 1936 hiihtokurssista?

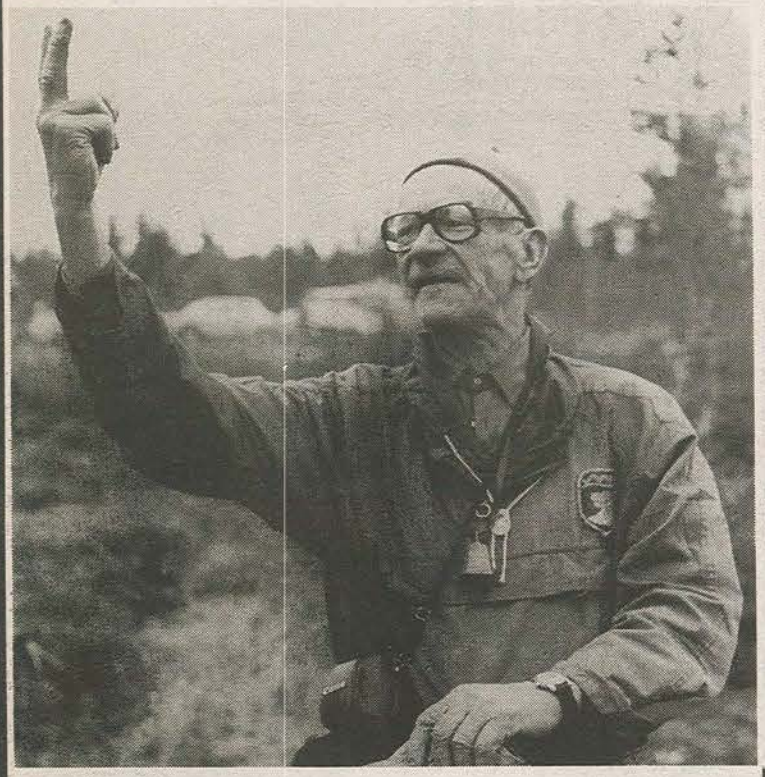
Jotakin kenties tiedän, vaikken ole silloin vielä ollut mukanakaan. F.F.F. (Svenskt förbund för fysisk fostran för Finlands kvinnor) järjesti jo 1935 Äkäslompolossa kolme hiihtokurssia, joille kullekin otettiin 8 osanottajaa. Kurssien johtajana toimi voim. op. Anne-Maria Florström (myöhemmin Silin). Hän on yksi Suomen Ladun perustamiskirjan allekirjoittajista ja pitkäaikainen SL:n hallituksen jäsen.

V. 1936 järjesti em. yhdistys niinikään kolme kurssia 23.3.–14.4. välisenä aikana. Kestoaika 7 vrk. Opettajina näillä kursseilla toimivat neiti Karen Dahl ja voim.op. Gunhild Grönroos. Mitä sanovat nykypolven tunturilaiset kurssien päiväohjelmasta; **2 t. hiihtovoimistelua ja tekniikkaa, aamiainen, retkeily, voipeipiä ja kahvipannu tai temospullot mukana, päivällinen ja sauna?** Hiihto-opetuksessa pantiin pääpaino käännöstekniikkaan, jota tunturihiihdossa tarvitaan etupäässä jarrutus-, ohjaus- ja poikittais-kristianiakäännöksiin, sanottiin kurssiohjelmassa. Sitäpaitsi harjoiteltiin aikaa ja voimaa säästävää kiipeämis- ja tasamaatekniikkaa. Kurssimaksu oli 300 mk, mihin sisältyi täysihoito saunoineen ja opetus. Rautatiematkoista saatiin silloisen käytännön mukaisesti 25 % alennus.

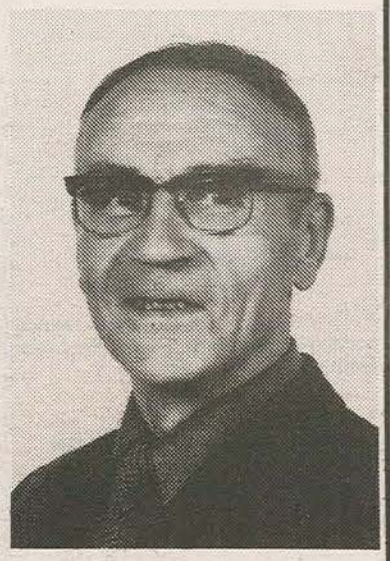
Matka suoritettiin silloin Äkäslompoloon siten, että junalla mentiin Kaulirantaan, siitä autolla Äkäsjoensuuhun ja edelleen hevoskyydillä 28 km Äkäslompoloon. Matka kesti yhteen suuntaan n. 37 tuntia. Mainittakoon, että samana talvena (1936) esim. Kittilän Sirkkaan menevät kurssilaiset matkustivat junalla Rovaniemelle, siitä postiautolla Kittilän kirkonkylään ja edelleen (18 km) hevosella Sirkkaan. Hettaan (Enontekiön kirkonkylään) mentiin siihen aikaan loppumatka Muoniosta Hettaan porokyydillä. Vaihtelevaa ja mielenkiintoista oli silloin matkustaminenkin.

Jonne Saastamoinen

Antero Arola ja Aare Orhanen ovat poissa, mutta muistot elävät.

Kuva Kauno Laine

Ikäsusi Antero Arola matkasi viimeiselle tunturille 30.7.1983. Hänen persoonallinen ja värikäs hahmonsa tuli vuosikymmenien aikana useimmille lapinkävijöille tutuksi. Hän ehti koluta Lappia ristiin rastiin useita kertoja vuodessa toistuvilla retkillään. Huippujen valtaaminen oli Anterolle välttämättömyys. Tunturialueella liikkuminen jäi hänelle vajaaksi, ellei kaikilla mahdollisilla huipuilla käyty. Usein kuuli hänen mutisevan, että tasamaata voi hiihtää Pirkkolastakin käsin.

Huipulla käynti kuvasti myös Anteron itsepäistä peräänantamattomuutta. Muistan hyvin, kun kevättalvella v. 1966 olimme Stora Sjöfallet*in alueella Rapaktjåkkon laella*. Parin peninkulman päässä paistatteli auringon loisteessa Akka, Sarekin pohjoisosan yksinäinen monihuippuinen yli 2000-metrinen tunturiryhmä. Antero katseli aikansa Akan mahtavuutta ja lausahti: "Akka perkules, mie tuun vielä kerran siun päälles." Niinpä sitä piti seuraavana vuonna yrittää. Olosuhteet olivat kuitenkin vastaan eikä voinut tehdä muuta kuin palata ylärinteiltä. Vuoden kuluttua olimme jälleen Akalle nousemassa, mutta sama oli tulos. Kolmas kerta vasta sanoi toden ja nousimme pilven läpi Akan korkeimmalle huipulle. Moni muu olisi ehtinyt jo vaihtaa maisemaa ja luopua leikistä, mutta Antero ei saanut koskaan rauhaa, ellei suunniteltua tavoitetta saavutettu. Ja kun laelle oli päästy, alkoi jonkinlainen intiaanitanssi, josta kuvastui mahtava riemu ja tyytyväisyys.

Antero oli autiomajojen asukkina ikiliikkuja. Hänen luonteellaan oli paikallaan oleminen mahdotonta. Kun hän lisäksi oli kätevä käsistään, ei hänen seurassaan tarvinnut kärsiä rempallaan olevista välineistä, vaan avulias huoltomies oli aina valmiina. Kun kuitenkin joskus oli rauhoituttava, oli heti laulun aika.

Sen lisäksi, että Antero teki mielellään vaativia eräretkiä pienessä miesjoukossa, hän nautti selvästi eräretkien vetäjän roolista. Hän oli vetäjänä aina yhtä innostava, oli kyseessä sitten tyttöparvi tai eläkeläisryhmä.

Antero oli tietysti myös rautainen kuntourheilija. Laturetkien mitaleja hän oli kerännyt vajaa neljä kiloa.

Tämän tason kairankiertäjä oli tullut tutuksi hahmoksi Lapin kaikissa kolkissa. Anteron persoona oli niin omaleimainen, että hänen muistonsa tulee elämään tunturimaassa pitkään.

Veli Sunila

Alkavan ruskan värjätessä tuntureita kultaan läksi Aare viimeiselle vaellukselleen. Lyhyenläntä mies, iso rinkka selässään ja varmoin askelin hän kulki tuntureilla ja retkillä. Hiljaisella, kauniilla puhetavallaan ja omalla käytöksellään hän ohjasi meitä nuorempia tuntureiden maailmaan ja kulkemaan Suuressa Luonnossa.

Aare oli Tunturikerho Vihttan perustajajäsen ja ensimmäinen puheenjohtaja, sekä viimeiset neljä vuotta Kunniapuheenjohtaja.

Jäämme kaipauksella ja kiitollisuudella kulkemaan Aaren meille viitoittamaa tietä.

Pirkko

Ruskan tullessa lähdit viimeiselle tunturille. – Muistan elävästi kuinka v. -64, ollessamme joukko tunturilatulaisia ensimmäistä kertaa Susikyrön mailla nuotiolla, Sinä lausuit: Luulen tämän retken olevan viimeiseni. Näin ei käynyt, olit seuraavana kesänä rakentamassa Kiilopään patoa, sieltä Ivalojoen riippusiltaa kyllästämässä, jonka jälkeen vielä lähdit toisten mukana, ihmeteltävän suuri rinkka selässä, eräretkelle.

Lukemattomat olivat ne hiihdot, erä- ja patikkaretket sekä talkoot missä olit mukana. Puhumattakaan muusta toiminnasta. Vielä ikääntyneenä jaksoit olla vetäjänä. Kanssasi keskustellessa ei tullut aika pitkäksi, Sinulla oli valloittava huumori, ja aina olit toisia auttamassa, jos tarvittiin. Olit sitkeä kuin Lapin honka.

Me tunturilatulaiset, jotka tunsimme Sinut, kiitämme hyvää, sydämellistä ihmistä, erätoveria.

Suokoon Korkein Sinulle kepeät mullat.

Brita Saloriutta

Pekka Paadarin muistokirjoituksesta viime lehdessä jäi pois hänen kuvansa. Juuri tällaisena, hyväntuulisen myhäilevänä muistavat hänet Susi-Talaksen kävijät.
Kuva: Enni Huttunen

Lappia koskevasta kirjallisuudesta

Nykypäivinä useiden Lapissa käyvien ihmisten kiinnostus kohdistuu heidän harrastuksistaan riippuen yleensä retkialueen paikalliseen luontoon, ihmisiin, geologiaan, eläimistöön, kasvistoon ja elinkeinoihin. Monilla jää vähäiseksi tutustuminen esim. alueen historiaan ja mytologiaan, mitkä antaisivat siitä paljon laaja-alaisemman kuvan. Kun tunturilatulaisten keskuudessa tunnetaan kiinnostusta Lappiin laajemmaltikin, niin antoisimpia tutkimisen kohteita on silloin Lappia koskeva kirjallisuus. Yhteisestä kiinnostuksemme kohteesta Lapista on kirjoitettu lähes kaikilla Euroopan kielillä latina ja saamen kieli mukaanluettuna.

Ensimmäinen maininta Lapista lienee vuosina 484–425 eKr. eläneen kreikkalaisen historioitsijan Herodotoksen historianteoksessa. Tunnetumpi on v 55–120 eläneen roomalaisen historioitsijan Cornelius Tacituksen Germaania-niminen teos, joka sisältää ensimmäisen kirjallisen esityksen lappalaisista. Siinä heistä mainitaan mm näin: "Fenneille on ominaista ihmeellinen alkukantaisuus ja viheliäinen köyhyys. Heillä ei ole aseita, ei hevosia, ei asuntoja. Ravintona ovat kasvit, vaatteina nahat, makuusijana maa. Ainoa toivo on nuolissa, joita he raudan puutteessa varustavat luukärjillä". Siinäpä ajattelemisen aihetta meille elintason perässä juokseville ihmisille.

800-luvulla asui Pohjois-Norjan länsirannikolla Ottar-niminen viikinki, jonka tiedetään purjehtineen Pohjoisen jäämeren rantavesiä aina Viena-joen suuhun saakka. Hänen näiltä matkoilta laatimansa matkakertomus on säilynyt nykypäiviin asti.

Ruotsalainen Olaus Magnus, joka eli vuosina 1490–1557, kirjoitti Pohjolan kansojen historian, joka mainitaan hänen pääteoksekseen. V 1539 hän julkaisi pohjoismaiden kartan Carta marinan, joka kuvastaa hyvin selkeästi senaikaista käsitystä pohjolan maantieteestä.

Johannes Schefferus oli myöskin ruotsalainen historioitsija. Hän suoritti tutkimuksia myös Lapissa ja hänen Lapponia-teoksestaan tuli menestysteos ja Lapin tietouden arvovaltainen lähde.

Ranskalainen kirjailija Jean Francois Regnard, joka eli vuosina 1655–1709, teki matkan Lappiin v 1681 ja julkaisi siitä matkakuvauksen. Se on ilmestynyt suomeksi Retki Lappiin nimisenä v 1982. Tätä retkeään Regnard arvioi merkillisimmäksi, mitä milloinkaan on tehty. Mm vasan vierotuksesta hän kertoo näin: "Kun lappalaiset haluavat vieroittaa vasan, he panevat niille männynoksista tehdyn turpalaitteen, jonka terävät neulaset pistävät kipeästi. Kun vasa tulee emän luo saamaan ravintoaan, tämä tuntee pistokset ja karkottaa sarvillaan vasan niin, että sen on pakko mennä etsimään ravintonsa muualta". Ranskalaiset ovat kunnostautuneet enemmänkin Lapin tutkijoina. Niinpä matemaatikko ja geodeetikko Moreau de Maupertuis johti v 1736–37 Ranskan tiedeakatemian Lapin astemittausretkikuntaa. Tämän retkikunnan mittaustulosten perusteella todistettiin oikeaksi Newtonin olettamus, että maa on navoiltaan litistynyt pallo. Em. retkikunnan vaiheista on mukana ollut pappi Reginald Outhier kirjoittanut kirjan Matka Pohjan perille, joka vasta v 1975 ilmestyi suomeksi. Tornion kirkon edustalla on tämän retkikunnan muistomerkki.

Maakunnan oman pojan John Bartholdi Ervast'n Kemin Lapin kuvaus vuodelta 1737 on vanhimpia kirjallisia kuvauksia Kemin Lapista. Alkuperäinen teos on latinankieliseltä nimeltään Descriptio Lapponiae Kiemiensis. Ruotsalainen, kasvijärjestelmästään maailmankuuluksi tullut botanisti Carl von Linné – ennen aatelointiaan Linnaeus – teki v 1732 matkan Lappiin. Upsalan Kuninkaallinen Tiedeakatemia varusti hänet matkalle silloin vähän tunnettuun eksoottiseen Lapinmaahan. Tätä matkaa koskeva matkakertomus on ilmestynyt suomeksi v 1969 Lapinmatka 1732-nimisenä.

Entisajan papit ovat papinvirkansa ohella olleet varsin hyödyllisiä historiankirjoittajia. Monien kuvaukset silloisista oloista lähentelevät tieteellistä tarkkuutta. Mm Utsjoen kirkkoherrana vuosina 1795–1875 elänyt Jacob Fellman opetteli lapinkielen ja käytti sitä saarnoissaan. Tunnetuimpia hänen teoksistaan on Agathon Meurmanin kokoama ja toimittama lyhennelmä Poimintoja muistiinpanoista Lapissa. Fellmanin muistiinpanoja mainitaankin ainutlaatuisen lapintietouden lähteeksi. Hän laati mm lapinkielisen aapisen käsikirjoituksen, joka kuitenkin hautautui byrokratian rattaisiin. Fellman painatti myös lapinkielisen katekismuksen, jossa ensimmäinen käsky Fellmanin kirjoitustapaa noudattaen kuuluu näin: "Mon Herra làm duu Ibmel, ik don galga adnet àres Ibmeliit muu avdest.' Muista Lapin elämään vaikuttaneista papeista on syytä mainita A Andelin, Hellander, Högman, Pictorius, Rungius, Tornaeus, Tuderus ja Olaus Sirma, joka oli ensimmäinen papiksi vihitty saamelainen ja Enontekiön ensimmäinen kirkkoherra Rounalassa.

Pohjanmaan Lönnrotiksi sanotun tuhansien suomalaisten ihaileman kansatieteilijä professori Samuli Paulaharjun tuotanto ansainnee oman lukunsa. Opettajatyönsä ohella vaimonsa Jennyn voimakkaasti tukemana hän suoritti elämäntehtävän, jota on verrattu Elias Lönnrotin saavutuksiin. Hänen oman aikansa suotuisemmissa olosuhteissa suorittama kansanperinteen keräystyönsä ylittää huomattavasti Lönnrotin vastaavan toiminnan laajuuden.

Paulaharjun kirjoittamistapa on niin elävä ja mielenkiintoinen, että "kuivunutkin rikkaruoho hänen kuvaamanaan vaikuttaa kauniilta kukalta". Tästä hänen erikoisesta tavastaan esittää asioita on Pirkko Hakala tehnyt Samuli Paulaharjun tyyli -nimisen väitöskirjan. Paulaharjun kirjalliseen tuotantoon sisältyy varsinaisia teoksia 26, joista suurin osa käsittelee Lappia. Useita näistä teoksista ei enää ole kirjakaupoista saatavana, mutta kirjastoissa niihin on mahdollista tutustua.

Lapinretkeilijä kaipaa tietysti retkeilyä ja eräelämää koskevia kirjoja. Niitäkin löytyy runsaasti ja muutamia tunnetuimpia tekijöitä mainitaksemme A E Järvisen, Yrjö Kokon, K M Walleniuksen, Kullervo Kemppisen, Hans Lidmanin, Pentti H Tikkasen ja Valter Keltikankaan teoksista saamme jo melko hyvän kuvan retkeilijää kiinnostavista asioista. Emme saa myöskään unohtaa eri liikuntajärjestöjen julkaisemia Lappia koskevia retkeilyoppaita.

Erikoisuutena voisi vielä mainita professori Kaarina Karin Suomen Naisten Liikuntakasvatusliiton tyttöjen kera tekemän retken Haltille. Se lienee ensimmäinen käsivarteen suuntautunut "pioneerivaellus" puhtaasti retkeilyllisessä mielessä. Professori Kari julkaisi 90-vuotispäivänsä kunniaksi pienimuotoisen muisteluskirjoituksen Haltin valloitus, jota lienee vielä saatavisa.

Lapin oloihin ennen melkoisesti vaikuttaneesta ja vieläkin vaikuttavasta kullankaivuusta on olemassa vähänlaisesti kirjoja, mutta Viljo Mäkipuron, Paavo Pitkäsen, Tauno Rautapalon, Seppo J Partasen ja Arvo Ruonaniemen kirjoittamat teokset ja oppaat kertovat meille, miten russakoita, luteita, täitä ym. on purojen ja jokien hiekasta etsiskelty. Lapin tuomiokunnan arkistoista löytynee myös melkoisesti kullankaivuun historiaa.

Petsamosta, joka oli entinen Suomen oikea käsivarsi, on kirjoitettu yli 30 teosta aikalaistensa ym kuvaamana. Erno Paasilinnan teos Kaukana maailmasta kertoo hyvin mielenkiintoisella tavalla Petsamon historiasta. J E Rosbergin Petsamon maa, Sakari Pälsin Petsamoon kuin ulkomaille, Eero Lampion Petsamon opas, Eräretkiä ja Yli Lapin rajojen sekä Samuli Paulaharjun Kolttain mailta -nimiset teokset antavat varsin seikkaperäisen kuvan Petsamosta, jolle lappalaiset ovat antaneet penmeäsointisen nimen Beähcam.

Oman erityisen mainintansa ansaitsevat Lapin jätkät. Alunperin tukkilaisromantiikan käsite muovautui suomalaisista tukkilaiselokuvista, kirjallisuudesta ja iskelmistä. Jätkien elämä oli kuitenkin kokonaan toisenlaista. Arkisemman ja todellisemman kuvan heistä saamme mm Samuli Tolsan Ihmisen nälkää ja Martti Tyrkön Savottapappina Pohjolassa -nimisistä teoksista, jotka kuvaavat jätkien elämää papin näkökulmasta. Veikko Huovisen toimittama Suomen saloilla -niminen teos sisältää laajan valikoiman kertomuksia ja perimätietoa savotoilta ja uittopurojen varsilta. Martti Linkolan kokoama teos Entinen Kemijoki kertoo mm Hugo Richard Sandbergin, "leivän isän", Kemijoen veturisavotoista. Jarl Sundqvistin Kairankiertäjä -pakinat, Ritva-Liisa Sumun Sunkku – Lapin keisari ja Lauri Heikinheimon Suomalainen metsätyömies -nimiset teokset täydentävät kuvaamme Jätkien oloista. Jätkien oloja kuvaavia kaunokirjallisia teoksia on myös runsaasti. Tunnetuimpia ovat Väinö Katajan, Jussi Lainion ja Jussi Hagbergin teokset. Eteläisemmän Lapin oloja kuvaavat taas Reino Rinteen ja Kalle Päätalon teokset.

jatk. seur. siv.

TIEDÄTKÖ TÄMÄN KASVEISTA?

Oletko mahdollisesti huomannut, että kukan päivänä 13.5.1983 on astunut voimaan uusi asetus eräiden kasvien rauhoittamisesta. Vanha rauhoitusasetus oli vuodelta 1952.

Asetuksen 1 §:ssä sanotaan

Seuraavat luonnonvaraisina esiintyvät kasvilajit, alalajit tai muodot on rauhoitettu koko maassa:

Lehtonoidanlukko *(Botrychium virginianum)*
Tuoksualvejuuri *(Dryopteris fragrans)*
Suippohärkylä *(Polystichum lonchitis)*
Serpentiinirauniolnen *(Asplenium adulterinum)*
Kampasaniainen *(Blechnum spicant)*
Taponlehti *(Asarum europaeum)*
Lumpeitten *(Nymphaea)* punakukkaiset muodot
Lehtoukonhattu *(Aconitum septentrionale)*
Alppivalkovuokko *(Anemone trifolia)*
Kangasvuokko *(Pulsatilla vernalis)*
Kylmänkukka *(Pulsatilla patens)*
Siperiankärhö *(Clematis alpina subsp. sibirica)*
Rikkileinikki *(Ranunculus sulphureus)*
Jääleinikki *(Ranunculus glacialis)*
Lehtoängelmä *(Thalictrum aquilegiifolium)*
Keminängelmä *(Thalictrum kemense)*
Kynäjalava *(Ulmus laevis)*
Jäämerentähtimö *(Stellaria humifusa)*
Norjanarho *(Arenaria norvegica)*
Tunturiarho *(Arenaria ciliata subsp. pseudofrigida)*
Pahka-ailakki *(Silene uralensis subsp. apetala)*
Pohjanailakki *(Silene furcata subsp. angustifolia)*
Kangasraunikki *(Gypsophila fastigiata)*
Hietaneilikka *(Dianthus arenarius subsp. borussicus)*
Keltahierakka *(Rumex maritimus)*
Laukkaneilikka *(Armeria maritima)*
Vuorikuisma *(Hypericum montanum)*
Luhtaorvokki *(Viola uliginosa)*
Päivännouto *(Helianthemum nummularium)*
Hammasjuuri *(Dentaria bulbifera)*
Metsälitukka *(Cardamine flexuosa)*
Kultakynsimö *(Draba alpina)*
Idänkynsimö *(Draba cinerea)*
Isokrassi *(Lepidium latifolium)*
Talvikkipaju *(Salix pyrolifolia)*
Lapinalppiruusu *(Rhododendron lapponicum)*
Kellokanerva *(Erica tetralix)*
Ketonukki *(Androsace septentrionalis)*
Rantatyräkki *(Euphorbia palustris)*
Kalliorikko *(Saxifraga adscendens)*
Karvamaksaruoho *(Sedum villosum)*
Idänverijuuri *(Agrimonia pilosa)*
Pahtahanhikki *(Potentilla nivea)*
Tunturikeulankärki *(Oxytropis lapponica)*
Pommerinvirna *(Vicia cassubica)*
Mustalinnunherne *(Lathyrus niger)*
Kenttäorakko *(Ononis arvensis)*
Masmalo *(Anthyllis vulneraria)*
Sorsanputki *(Sium latifolium)*
Rantaputki *(Ligusticum scoticum)*
Värimaratti *(Asperula tinctoria)*
Hentokatkero *(Gentianella tenella)*
Idänsinikuusama *(Lonicera caerulea subsp. pallasii)*
Kalliosirkunjyvä *(Lappula deflexa)*
Varputädyke *(Veronica fruticans)*
Peltomaitikka *(Melampyrum arvense)*
Karvakuusio *(Pedicularis hirsuta)*
Suomukka *(Lathraea squamaria)*
Kiirunankello *(Campanula uniflora)*
Sammakonkello *(Campanula aparinoides)*
Isokissankäpälä *(Antennaria villifera)*
Perämerenmaruna *(Artemisia bottnica)*
Arnikki *(Arnica angustifolia subsp. alpina)*
Vanakeltto *(Crepis praemorsa)*
Tatarvita (Potamogeton polygonifolius)
Pärskäjuuri *(Veratrum album subsp. lobelianum)*
Tikankontti *(Cypripedium calceolus)*
Suoneidonvaippa *(Epipactis palustris)*
Tummaneidonvaippa *(Epipactis atrorubens)*
Punavalkku *(Cephalanthera rubra)*
Pesäjuuri *(Neottia nidus-avis)*
Tunturiorho *(Chamorchis alpina)*
Valkokämmekkä *(Pseudorschis albida subsp. straminea)*
Seljakämmekkä *(Dactylorhiza sambusina)*
Neidonkenkä *(Calypso bulbosa)*
Sääskenvalkku *(Microstylis monophyllos)*
Ruijanvihvilä *(Juncus arcticus)*
Taarna *(Cladium mariscus)*
Ruosteheinä *(Schoenus ferrugineus)*
Tunturisarake *(Kobresia myosuroides)*
Kuusamonsarake *(Kobresia simpliciuscula)*
Lähdesara *(Carex paniculata)*
Ketunsara *(Carex vulpina)*
Hajasara *(Carex remota)*
Kuusamonnokkasara *(Carex jemtlandica)*
Pikkunokkasara *(Carex bergrothii)*
Kotilaisensara *(Carex kotilainii)*
Lehtonata *(Festuca gigantea)*
Lapinhelpi *(Arctagrostis latifolia)*
Mätähelmikkä *(Melica picta)*
Tähkähelmikkä *(Melica ciliata)*
Lehtokattara *(Bromus benekenii)*
Merivehnä *(Elymus farctus subsp. borealiatlanticus)*
Lapinkaura *(Trisetum subalpestre)*

Valkovuokko on rauhoitettu uuden asetuksen mukaan Oulun ja Lapin läänissä.

Asetuksen 3 § kieltää:

Rauhoitettua kasvia ei saa ottaa haltuun, vahingoittaa tai siirtää toiseen paikkaan.

4 §

Näsiän *(Daphne mezereum)*, sinivuokon *(Hepatica nobilis)*, kevätesikon *(Primula veris)*, kevätlinnunherneen *(Lathyrus vernus)*, imikän *(Pulmonaria obscura)* ja valkolehdokin *(Platanthera bifolia)* kerääminen kaupan pitämistä varten samoin kuin niiden kaupaksi tarjoaminen ja myyminen on kielletty.

Luonnonvaraisen tyrnin *(Hippophae rhamnoides)* marjojen kerääminen kasvin oksia katkaisemalla tai musertamalla ja oksien kerääminen kaupan pitämistä varten samoin kuin oksien kaupaksi tarjoaminen ja myyminen on kielletty.

Puumaisen katajan *(Juniperus communis f. suecica)* ja pylväsmäisen katajan *(Juniperus communis f. hibernica)* ottaminen koristepuuna tai -oksana kaupan pitämistä varten samoin kuin niiden koristepuuna tai oksana kaupaksi tarjoaminen ja myyminen on kielletty. Mainittujen katajien ottaminen puuaineksen jalostamiseksi sekä siihen tarkoitukseen kaupaksi tarjoaminen ja myyminen on kuitenkin sallittu.

5 §

Maa- ja metsätalousministeriö voi tieteellisiin ja opetustarkoituksiin tai muusta erityisestä syystä myöntää poikkeuksia edellä mainituista rauhoitusäännöksistä.

Lähteenä: Suomen Säädöskokoelma 400–406
Asetus n:o 402 Valtion painatuskeskus Helsinki 1983
Tämän säädöskokoelman osaan sisältyy paljon muutakin luonnonsuojelun kannalta merkittävää, kuten
— laki luonnonsuojelulain muuttamisesta (no. 401)
— asetus eräiden harvinaisten eläinten rauhoittamisesta annetun asetuksen 2§:n muuttamisesta (no. 403)
— asetus matelijoiden ja sammakkoeläinten rauhoittamisesta (no. 404)
— asetus eräiden lintulajien rauhoittamisesta (no. 405)
— asetus valaiden suojelusta (no. 406)

Inga Bergman
Susi 996

2 §

Seuraavat kasvilajit on rauhoitettu Oulun läänin eteläpuolella:

Tunturikiviyrtti *(Woodsia alpina)*
Pulskaneilikka *(Dianthus superbus)*
Pahtarikko *(Saxifraga nivalis)*
Lettorikko *(Saxifraga hirculus)*
Mätäsrikko *(Saxifraga cespitosa)*
Väinönputki *(Angelica archangelica subsp. archangelica)*
Punakämmekkä *Dactylorhiza incarnata subsp. incarnata)*
Verikämmekkä *(Dactylorhiza incarnata subsp. cruenta)*
Kaitakämmekkä *(Dactylorhiza traunsteineri)*

Seuraavat kasvilajit on rauhoitettu Oulun- ja Lapin läänissä:

Nevaimarre *(Thelypteris palustris)*
Seinäraunioinen *(Asplenium ruta-muraria)*
Valkovuokko *(Anemone nemorosa)*
Hentokiurunkannus *(Corydalis intermedia)*
Lehtopalsami *(Impatiens noli-tangere)*
Kalliokielo *(Polygonatum odoratum)*
Kurjenmiekka *(Iris pseudacorus)*
Korpinurmikka *(Poa remota)*

Lappia koskeva kirjallisuus....

Entisajan saamelaiskirjailijoiden ja -runoilijoiden oli vaikeaa saada teoksiaan esille. Syynä lienee ollut kirjoitustapojen erilaisuus, painopaikkojen puute ja ehkäpä asenteellisuuskin. Uraa uurtavina on historiaan jäänyt nimet Matti Aikio, Pedar Jalvi, Johan Turi, Hans A Guttorm ja Paulus Utsi. Nykyisistä kirjoittajista voisi mainita Nils Aslak Valkeapään, Kirsti Palton ja Rauni Lukkarin.

Muita Lapin oloja käsitteleviä teoksia on vielä lukuisia. Andreas Alariesto Lapin kuvineen, Arvi Järventaus ja E N Manninen kertomuksineen, Annikki Kariniemi kaunokirjallisine teoksineen, paikallishistoriat, kotiseutuyhdistysten vuosikirjat ja muut julkaisut, kansatieteelliset teokset, Erno Paasilinna Lappia käsittelevine antologioineen sekä lukuisat Lappia esittelevät kuvateokset, kuten Matti Poutvaaran, Matti A Pitkäsen ja Matti Saanion teokset, tunnetuimpia mainitaksemme. Luetteloa voisi jatkaa huomattavasti pitemmälle, mutta jo em. teokset kertovat meille värikkäästi Lapin, tuon kauniin ja karun maan oloista ja historiasta.

Kauno Laine
Kyösti Lamminjoki

Uusia voimia Tunturilatulehden toimitukseen

Jäsenlehden toimittaminen on mielenkiintoista, opettavaista, mutta myös työlästä puuhaa. Opeteltuani lehden tekoa nyt 6 vuoden ajan jätän toimitussihteerin tehtävät uusille lehdentekijöille. Kiitän lehtitoimikuntaa Uolevia, Paulia ja Anjaa saumattomasta ja hauskasta yhteistyöstä. Samoin kiitokset sekä vakituisille että tilapäisille kirjoittajille, etenkin Saivarelle, joka ilmoituksensa mukaan myös jää "eläkkeelle".

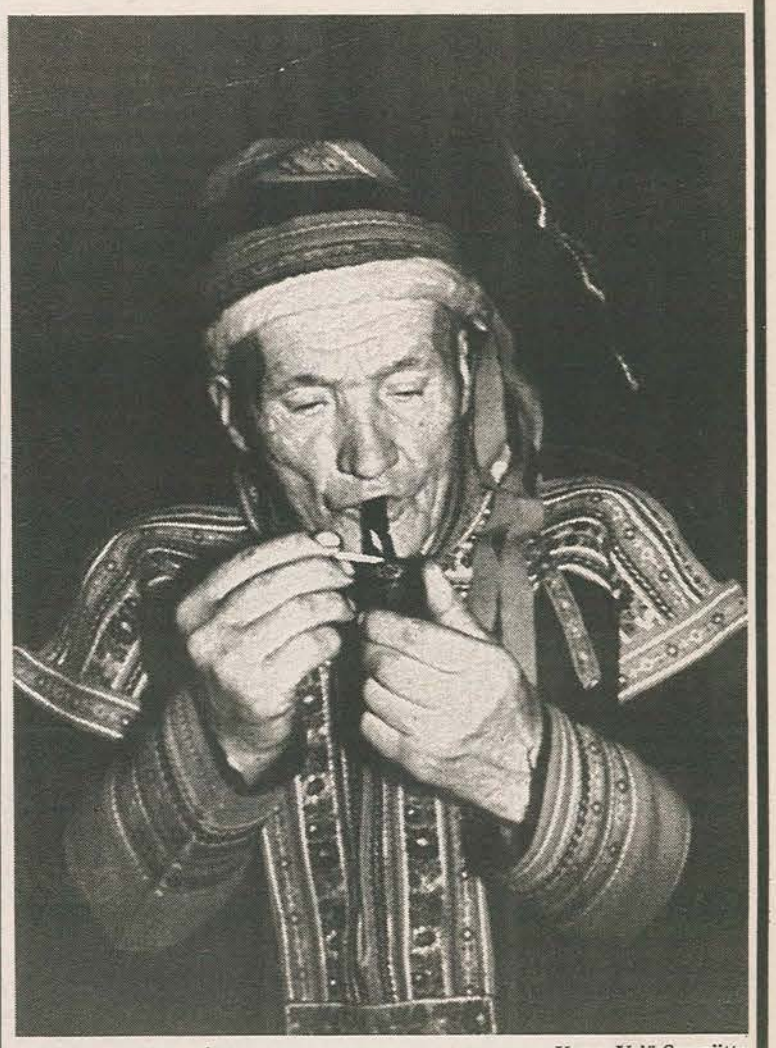
Kai Snellmanin ja Veikko Kauton lähettämät, vielä käyttämättömät kirjoitusaihevihjeet jätän perinnöksi seuraaville. Aktiivinen lukijakunta on todella paras apu lehden toimittajille.

Anja Pere

Kuva: U. Mättö

Tunturilatu-lehden toimitus ja taitto meneillään... Toimittajilla Anja Pere, Uolevi Mättö, Anja Pajunen ja Pauli Hakulinen on tavanomainen kiire... liimaa on tukissa ja sormenpäissä, silmissä vilisee kirjaimia oikoluvun jäljiltä... yksi kuva on nyt just hukassa... Mutta kuin ihmeen kaupalla lehti sittenkin valmistuu ajallaan.

Kuva: Yrjö Suuniittu

Oskari Kyrö 80 vuotta

Tunturilatulaisten tuntema Oskari Kyrö, Raattaman Ylikyröstä täytti 80 vuotta 19.10. Oskariltahan aikoinaan ostettiin Susikyrön palsta, hän meidät opasti ensimmäistä kertaa Vuontisjärvelle.

Lompoloiden rantoja, kauneinta reittiä, tietä kun ei ollut. Käski katsoa kaunista maisemaa, ja olihan se kaunis.

Poikamiehenä Oskari on talossaan elänyt, on vain sivusta katsellut tyttöjä, on kyllä yksi ja toinen päässyt hänen kanssaan pulkkaan tai rekeen, jonka aisoissa on ollut kuuluisa Valkko-poro.

Monet ovat ne nutukkaat, jotka vuosien kuluessa ovat Oskarilta matkanneet etelään.

Syyskuun lopulla kävimme tapaamassa häntä, oli talveksi muuttanut naapuriin, sisarensa Keinovaaran emännän hoiviin. Niin vain oli Oskari kuin ennen, rypyttömät kasvot ja iho sileänä, kuulo vain oli vähän huonontunut. Vieraanvarainen hän on aina ollut, kun ensin on tutustunut, kahvit ja leivät tarjonnut.

Siellä hän upeat maisemat ympärillään viettää elämänsä ehtoopuolta, toivottavasti vielä monta vuotta.

Onnittelemme syntymäpäiväsankaria.

Brita Saloriutta

Saksittua ja kommentteja

Helsingin Sanomat 17.10.1983:

"Hyvien porovuosien ja pakkoteurastusten seurauksena lihamarkkinoille on tulossa noin 2 miljoonaa kiloa poronlihaa. Suursaaliin pelätäänkin jäävän lihajalostamoiden pakastimiin, sillä viime syksyn miljoonan kilon poronlihasaaliista on vielä myymättä 100 000 kiloa."

Toimituksen ajatuksia:

Nyt kaikkien tunturilatulaisten ruokapöytään naudanlihan tilalle poroa. Susiaisten, susilounaan ja muiden yhteisten tilaisuuksien ruokalistalle pitäisi myös aina kuulua poronlihan jossain muodossa. Tämä voisi olla suorastaan velvoite järjestäjille.

Helsingin Sanomat:

"Taivalkoskella on poroja lain vastaisesti muun muassa perikunnilla. Poroja on liikaa esim. poikamiehillä, joilla saisi olla enintään 20 poroa."

Toimituksen ajatuksia:

Lisäyksenä aikaisempiin ideariihen tuloksiin. Olisipa oiva mahdollisuus Tunturiladun naimattomilla naisilla pelastaa monta poikamiesisäntää pälkähästä.

SUDET 1983

N:o 57.

Ikäsusi Aku Karmavaara

Aku kuuluu Tunturiladun pitkän linjan miehiin, joka ei ole pyrkinyt johtopaikoille. Tehokas kaveri – puhuu vähemmän – retkeilee enemmän, päältä tyyni, mutta sisällä sutta niin vietävästi.

Yli 30 vuotta kestänyt retkeilytaival on saavuttanut Akulla monipuolisuudessaan mittavat puitteet.

Tunturisusipykällyksessä v. 1956 Akun karvaan leikattiin n:o 115. Johtajasuden väri on leimannut Akua, n:o 4, vuodesta 1960. Lienee noina vuosina juotettu kovat liemet, koska Akun askel ei ole lyhentynyt eikä lipsahtele.

Vanhaan turkulaiseen Susipartioon kuuluneena on Aku myös perustamisvuodesta lähtien ollut Tunturikerho Login jäsen ja antanut sen toimintaan monia retkeilyyn liittyviä tietoja ja taitoja.

Kymmenien kesä- ja talvieräretkien skaala kattaa Suomen Lapin eri alueet. Näitten lisäksi mainittakoon Huippuvuorten jäätikkövaellus, Ecuador – Peru – Bolivian vuoristoretki, samoin vaellukset kymmenessä Euroopan maassa. Vielä löytyvät Susi-Akun jäljet Egyptin, Gambian, Senegalin, Kenian, Tansanian, Burman, Nepalin, Indonesian, Hong Kongin ja Etelä-Afrikan maastoista. Em. liittyy käynnit Vesuviuksella, Kilimanjarolla, Himalajan alarinteillä, Cotopaxilla ja Kapkaupungin lähistön Pöytävuorella.

Innokkaana laskettelun taitajana kuuluvat kotimaisten hiihtokeskusten lisäksi Akun listaan myös useat Keski-Euroopan hiihtokeskusten rinteet.

Lapin jokien pyörteet ja suvannot on Aku kokenut kumilautalla "laskettellen" Ivalojoella ja Lossujärveltä Markkinaan.

Vielä taitoja löytyy kekseliäisyyteen varusteiden kuljetusten tiimoilta kairassa. Tästä puolesta kertovat Akun eräretkikäyttöön kehittämät suksikelkka, kotti- ja käsikärryt.

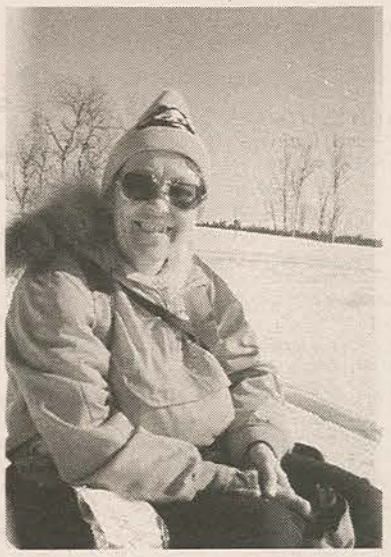
Pitkäaikaisena latulaisena ovat Akulla monet latuhiihdot takana, mainittakoon vain Finlandia- ja Pirkan hiihto.

Akun luonteen mukaisesti hänen retkijoukkoonsa kuuluu mahdollisimman vähän väkeä.

Toivottavasti "ikälisäliemi" on samaa täyttä tavaraa kuin takavuosinakin.

N:o 58

Ikäsusi Sirkka Seliste

Ensimmäinen kosketus Lappiin tapahtui v. 1955 tällä itsensä kovin vihreäksi muuten paitsi ialtään tuntevalla vastakutsutulla ikäsudella. Tuo ensimmäinen retki suuntautui tuolloin rakenteilla olevalta Saariselän retkeilykeskukselta vanhalle Rumakurun kämpälle ja tällä matkalla Sirkka Seliste edusti toverinsa kanssa Toimelan retkeilijöitä. Eipä ollut kartasta sen paremmin kuin kompassistakaan mitään tietoa. Eikä liioin ollut sitä straadaakaan perille, mikä sinne nykyisin johtaa, vaan pensaissa olevien valkoisten paperipalojen ohjaamana askel suuntautui kohti määränpäätä. Siitä se kipinä kuitenkin syttyi, eikä sammunut, vaikka seuraava ohjattu retki Yrjö Metsälän johdolla tapahtuikin vasta v. 1964 Parakselle.

Varsinainen erähenki syttyi niinkin myöhään kuin 1973 Tunturilatuun liittymisen myötä, siksi tämä "vihreys". Latuaate oli omaksuttu kyllä jo aikaisemmin toiminnalla Helsingin Ladun riveissä, mutta vasta Kavtsin perustamisen jälkeen alkoi Sirkan aktiivinen toiminta itse Tunturila dussa. Joukkoon mukaan tulleena hän ihaillen kuunteli juttuja Ykin sillan ja eri kämppien rakennustalkoista, joihin tunturilatulaiset olivat osallistuneet.

Tämän jälkeinen aika onkin sitten kulunut ahkerasti tehtyjen Lapin retkien merkeissä parhaina vuosina neljästi "ylhäällä" Eräretkiä niin talvella kuin kesälläkin on kerääntynyt yhteensä 21, joista kaksi on kohdistunut Norjan ja yksi Ruotsin tuntureille. Lapissa käyntejä on jonkin verran enemmän ja huippuja laskematon määrä. Tunturisuden arvo on tullut n:olla 1150 ja pelkästä laiskuudesta johtuen on johtajasuden arvoon vaadittava harrastusnäyte jäänyt tekemättä. SL:n pronssinen ansioplaketti n:olla 302 on hänellä pöytälaatikossaan. Lieneekö viimeksi mainittuun ansioon yhtenä osasyynä Kavtsin nelivuotinen sihteeriys ja osallistuva toiminta Tunturiladun eri riennoissa. Käsi tarttui v. 1973 monen muun kanssa "tunturiluutaan", joka operoi Saariselän maastossa.

Innokkaana pyöräilijänä Sirkka on yrittänyt vetää kerhon jäseniä kaksipyöräisen selkään ja retkelle mm. Kavtsin kämpälle Kärrikaltioon, jonka rakennustalkoot ovat vieneet monen viikonlopun ajan käytön hänen elämässään.

Nykyinen susivaliokunnan sihteerin vakanssi vapautuu sen haltijan varautuessa pehmeään laskuun kohden rauhaisia eläkepäiviä, jolloin Sirkalle jää enemmän aikaa myös vaelteluun rakastamassaan luonnossa ja sen siivekkäiden seurailuun.

TUNTURISUDET v. 1983

N:o	Nimi	Er	Kä	Hu
1399	Alonen, Matti, Nokia	8	6	35
1400	Brander, Hillevi, Pirkkala	5	–	14
1401	Erkko, Eero, Helsinki	8	2	46
1402	Granroth, Tuula, Espoo	25	2	32
1403	Hailla, Raimo, Anjalankoski	2	n. 10	13
1404	Huotari, Inkeri, Espoo	16	4	30
1405	Ilvonen, Tapani, Kouvola	9	9	25
1406	Johansson, Pertti, Kotka	3	7	28
1407	Juselius, Aaro, Vantaa	2	10	15
1408	Jägerskiöld, Eva, Helsinki	3	5	15
1409	Kilpi, Arja, Jyväskylä	4	2	14
1410	Kylliäinen, Eino Ylöjärvi	3	2	14
1411	Kärnä, Erkki, Vantaa	17	–	12
1412	Kääriä, Vesa, Vehkalahti	7	3	56
1413	Lax, Maire, Vaasa	2	8	13
1414	Mandelin, Pertti, Anjalankoski	4	1	11
1415	Mäntynen, Jari, Vantaa	6	1	10
1416	Ruutu, Kari, Helsinki	5	6	30
1417	Skants, Lauri, Oulu	4	74	37
1418	Tapaninen, Eino, Kiuruvesi	19	3	49
1419	Vahtera, Asko, Vantaa	7	5	35

Er = eräretket
Kä = muut käynnit
Hu = huiput

— — — —

Jos tunturisusi joskus kaatuu niin tunturisudelle ei saa nauraa, sillä naura jalta ne housut kastuu, nunnunnun nun nuu .....

Hokmanni on sekoitettu. Taikakalut kaivettu esiin... vielä viimeinen, keskittyminen. "Peurungan noita" valmistautuu kohtaamaan noviisit.....

PEURUNGAN SUSIAISISTA VUODELTA 1982.

Vielä edellisistä susiaisista

Viime vuoden susiaiset vietettiin Peurungan kuntoutumiskeskuksessa Laukaalla. Oman erikoisluonteensa näille susiaisille antoi tapahtumapaikkana oleva iso kuplahalli ja tutustuminen laitoksessa suoritettavaan sotaveteraanien kuntoutukseen. Laitoksen asiantuntevana esittelijänä toimi Voitto Penttinen, jolla oli avainasema myös illan varsinaisessa susiaisohjelmassa.
Valokuvat: Unto Kekkonen

Ei voi olla totta! Noita oli läkähtyä nauruun... Korvantaustathan näillä ovat vielä ihan märkinä ja rohkenevat kuitenkin pyrkiä Tunturisusien korkeaan Rääthyyn...

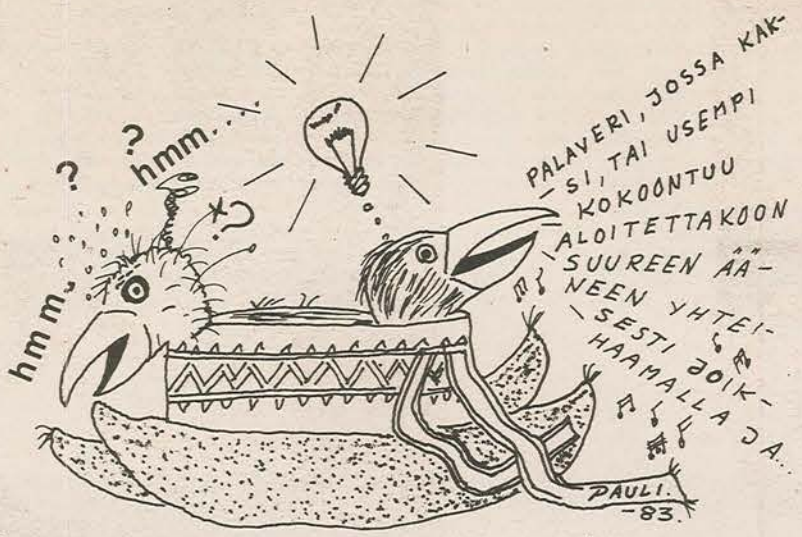

...vahvempia loitsuja ei sitten ole – eikä tule...

Onneksi tulee näitä ikäsusia, joille voi jo jutustella syntyjä syviä – tarjota "sukkalämmintä" Hokmannia, Ainetta yhtään säästelemättä.

Valokuvat Unto Kekkonen

IDEALINNUT.

Tunturikerhojen yhteispalaveri Seitsemisessä 3–4.9.83

Joukko tunturikerhojen edustajia kokoontui syyskuun alun viikonlopuksi Seitsemisen kansallispuistoon keskustelemaan Tunturiladun tulevasta toiminnasta. Majapaikkanamme oli Pitkäjärven vanha metsätyökämppä. Sen saunarannan päivä- ja iltanuotion ympärillä puitiin leppoisassa hengessä monia ajankohtaisia asioita. Vilkkain keskustelu käytiin Tunturiladun kämpistä: Rakennetaanko Kiisalle sauna lahoavalattiaisine pesuhuoneineen vai ilman sitä? Vai tyydytäänkö teemaviikkojen aikana lämmitettävän telttasaunan palveluihin, kuten alunperin oli tarkoitus? Jos vakituinen sauna, miten järjestetään puuhuolto? Kämppien huolto tarjottiin kerhojen vuorottaiseen hoitoon. Tällöin kerholle annettaisiin mahdollisuus yhteen hiihto- ja ruskaviikkoon kämpällä. Susikyrön tontillekin mahtuisi muutaman kerhon nimikkokämppä. Hyvä talkooaihe kerhoille!

Toinen paljon puhuttu aihe oli tunturikerhojen uudet mallisäännöt: Voiko kerhossa olla Tunturilatuun kuulumattomia jäseniä, esim. lapsijäsenet? Olisiko kaikkien jäsenten kuuluttava jonkun kerhon kautta Tunturilatuun?

Sekä Tunturiladun että kerhojenvälisessä tiedottamisessa nähtiin parantamisen varaa. Talvipäivistä toivottiin vähemmän pakettimatkailullisia, samoin etelän Susiaisia lähemmäksi luontoa. Joku taisi ehdottaa Tunturiladun johtokunnan tehtävienkin hoitoa kerhoille vuorovuosin! Kaikenkaikkiaan mielenkiintoisia asioita, joista riittää jutunjuurta moneen kerhotapahtumaan.

Viikonlopun retkeilyllinen anti muodostui tutustumisesta kansallispuistoon. Seitseminen on yksi uusista 1982 perustetuista kansallispuistoista. Se sijaitsee Ikaalisten ja Kurun rajamailla ja on pinta-alaltaan n. 3000 hehtaaria. Luonnontieteellisesti Seitseminen kuuluu eteläiseen Suomenselkään. Alueelle on ominaista harjumuodostumien ja soiden runsaus. Metsät edustavat kaikkia ikävaiheita taimikoista ikimetsiin. Suurimpana erikoisuutena ovat valtakunnan järeimmät aarnimänniköt Multiharjun alueella. Alueen monista metsäpaloista kertovat ikipetäjien kylkien palokorot.

Suoluontoon kuuluvat pienialaiset rämeet, korvet ja nevat. Laajimmat suot ovat alueen keski- ja pohjoisosissa. Suurimmat Kivineva ja Vähäjärvenneva. Järvet ja lammet ovat yhtä lukuunottamatta ruskeavetisiä. Vain Kirkaslampi on nimensä veroinen. Vedet ovat suurimmaksi osaksi suorantaisia. Iso Seitsemisjärvi on jo lähes kokonaan kasvanut umpeen.

Eläimistö on hyvin erämainen. Yleisimpiä nisäkkäitä ovat orava, jänis, kettu ja hirvi. Myös ilves, näätä, mäyrä ja liito-orava näyttäytyvät alueella säännöllisesti. Pikkunisäkkäistä muualla suhteellisen harvinainen vesipäästäinen elää alueella varsin yleisenä.

Linnuista korppi, kanahaukka, huuhkaja ja viirupöllö ilmentävät alueen erämaaluonnetta. Vanhat metsät tarjoavat runsaasti asuntoja kolopesijöille. Mm. pohjantikka pesii varsin yleisenä alueella. Soiden pesimälinnustoon kuuluvat muunmuassa kurki, valkoviklo ja liro.

Suomenselälle tyypillisenä alueella esiintyy sekä eteläisiä että pohjoisia lajeja. Eteläisiin lajeihin kuuluvat mm. metsäviklo, sirittäjä ja mustapääkerttu. Pohjoisen edustajia ovat mm. pohjansirkku, lapinharakka, järripeippo, kuukkeli ja riekko. Iso Seitsemisjärven ylväin esiintyjä on joutsenpari. Myös muille vesilinnuille järvi tarjoaa otollisen pesimisympäristön.

Seitseminen on metsien, soiden ja järvien erämaa, joka on hyvin pitkään säilynyt melko koskemattomana takamaana. Täällä erätalous on ollut pitkään ainoa ihmisen harjoittama luonnonkäyttömuoto. Metsien teollisuuskäyttö tuli kuvaan mukaan 1800-luvun lopulla. Suurimmat hakkuut alueella olivat 1920. Alueen vanhin asutus on Koveron tila 1800 luvun alusta. Nykyinen opastuskeskuksena toimiva rakennus on 1800 luvun lopulta. Sen pihapiiri ja rakennukset tulevat kunnostettuina palvelemaan Seitsemisen kävijöitä paikallisesta rakennusperinteestä ja maatilaelämästä kertovana nähtävyytenä. Pitkäjärven kämppä on viime sodan aikana rakennettu metsätyökämppä, jonka pihapiiri kertoo edustavalla tavalla savotta-ajasta.

Seitsemisen alueelle on parasta saapua Parkano-Kuru tieltä Länsi-Aureen kylän kautta. Tutustuminen alueeseen tapahtuu parhaiten polkuverkkoa käyttäen. Retkeily alueen poluilla ohjaa kulkijan erämaan tunnun kokemiseen tavalla, joka on mahdollista vain harvassa paikassa Etelä-Suomessa.

Saku

TOIMINTA-MUISTIO

SAAMELAISKÄSITYÖ-TAPAHTUMA 26–27.11.1983 Tampereella Kolbman järjestämänä. Osoite Sammonkatu 2. Tarkemmat tiedot erillisessä ilmoituksessa.

TUNTURILADUN TALVIPÄIVÄT 4–5.2.1984 Login järjestämänä Turun seudulla. Tarkemmat tiedot talvipäivistä sivulla 3.

NUORISOVIIKKO 18.–25.2.1984 Susi-Talaksella. Kuhttan järjestämänä. Muut mukaan haluavat voivat kääntyä Alpo Mäntysen puoleen puh. 90/5661913

LOGIN HIIHTOVIIKKO 7–14.4.1984 Susi-Kiisalla. Vanhan tavan mukaan pyritään yöpymismahdollisuus järjestämään myös vaeltajille, joiden reitti kulkee Kiisan kautta. Yöpymissuunnitelmien ilmottaminen vaikkapa kortilla Logille helpottaisi järjestelyjä.

SUSIVIIKKO 15–22.4.1984 Susi-Talaksella. Vetäjänä Pekka Huttunen. Ilmottautumiset kirjallisesti Pekalle osoitteella Joukontie 27, 76150 Pieksämäki. Talaksen kautta hiihtäviä vaeltajia koskevat samat ohjeet kuin edellä.

TUNTURILATU RY:N KEVÄTKOKOUS 5.5.1984 klo 14.00 alkaen osoitteessa Töölöntullinkatu 8, Helsinki (TVK:n talo).

Kuvailtapäivä on vanhaan tapaan kevätkokouksen jälkeen samassa paikassa. Dioja kaivataan. Ota omasi mukaan yhteiseksi iloksemme.